1—II
Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дена ◆ ШОАТТА, 26 ФЕВРАЛЬ, 1983 ШУ. ◆ № 25 (6747). ◆ Мах 3 кеп.

КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюрос шиъ аргIанарча заседане дийцар чуьIа цIеноши социально - бытовой объекташи хьалъяра планаш кхоачашъелга Iалашдара чакхдоахача гIуллакхех дола дош.

Заседание белгалдоахар, парте XXVI съездо оттаьча социальни программата хьежжа вай мехка шерра масштабаш а йолаш чуьIа цIеноши культурно - бытовой гIирсаши хьалдеш хилар. Карара пятилетка хьалолаелча дена хьалдаь а, даьа дIаденнад ерригa а лаьрхIача 210 миллион совгIа квадратни метр чуьIе моттиг йолж цIенош, дукха хьалъвай общеобразовательни школаш, деша даха ха йоацача берий учреждениеш, больницаш, поликлиникаш.

Цунца цхьана цу дакъе беш бола болх хIанз а парте дIадехараша хьежжа бац. ЧуIеча цIеной проблема хIанз а дIаяьннаяц. ЧуIа цIенош ца тоьар баьцан долаш кадраща во Iаланшъю керда хьаль промышленни мощносташ кхьаста а Сибаре Iени Гаьнарча Малхбоалени районашка. Цхьайолча министерствашеи ведомствашеи, республикански моттигерчех партийни а советски а органаш. Политбюро заседане белгал ма даьккхара, машар бу чуьIа цIенош социально-бытовой гIуллакхашта лаьрхIа объекташи хьалъяра планаш кхоачаш ца ярца, балхаш дикал лоха йолаш хиларца, къахьегамхошта хьалахза дарглоаца бытовой тьалаш вIаштIехьдахара беррнгача лоархIама бизза мах бац. Планаш во кхоачашъяра хьалхара бокъха бехктохам тIалатт жилищно - граждански гIирсаш хьалдара дешага хIанз а кIевига хьожача гIишлой министерствай коллегешгеи министрашта шоашгеи. КомплексагIа йоацаш планировани ю хIанз а промышленни предприятеш, чуIе цIенош, социально - бытовой объекташ хьалъяра а, кхоачам болаш эргайоахаш тоаац городашка цаI волча пананачина служба.

Политбюрос министерствай, ведомства кулгалхошкара, союзни республикай Министрий Советашкара тьадийхар планагIа лаьрхха боараме чуьIа цIенош социальни объекташи хьалъяь йоахилга Iалашдергдолча гIуллакхий комплекс кийчъелгеи чакхйоаьнхилгех, йокхийча ца нелех цIенош деча мощностех пайда эцара гIуллакх дикка тоаделга, хьалдеча гIирсий дикал тIагIертта тоаелга, даноа диса балхаш а долаш цIенош хьайдеш йолча фактай цIендаь хир хоадаелга. Бакъахьа лаьрхIад 1984 шера дена подрядни балхий планашка чуIа цIеноши социально - бытовой объекташи эксплуатаце дIателара задаьеш гIишлошъяра министерствашта уттаелга.

Союзни республикай Министрий Советашта, халкъа депутатий моттигерча Советий исполкомашта хьалхашка декхар оттадаьд чуIа цIенош, социально - бытовой гIирсаши хьалдара планаш тешшаме кхоачашъелга, хьанхаянахьа эксплуатацие дIателга, городаш нах баха йискташ комплексно хьалъелга, городаш хьалъярен архитектуран дикал тоаелга Iалашде. ДIахайтад чуIеча цIеной фонд шиъ мотта хулга Iалашдара ах тIа а мероприятеш чакхъяхаза, болхлой, колхозхой, гIуллакхерча наькха индивидуальни цIеношта реконструкции ярен тоадарен торонех бизагIа пайда эцанза баргбоацалга.

Политбюрос союзни республикай Компартей ЦК-ашта, парте крайкомашта, обкомашта, окружкомашта, горкомашта, райкомашта вIадалъед хьалхашка -латта декхараш кхоачашдара тIаберзабаь организаторски болх чакхбоаккхалга Iалашдар, тIахьожама низ айбар, чуIа цIеноши культурно - бытовой гIирсаши хьалдара планаш кхоачашъяра хьалхара доагIар кадраш кхара хьадехар, гIишлойхошта юкъе беш бола массово - политически болх айбар, социалистически ях пайданегIа хилийтар, хьалха латтача коллективий производства новаторийн опыт сихагIа практикага юкъеяккхаьнлга вIаштIехьдаккхар.

КПСС ЦК Политбюро заседане йийцай Закавказья республикашка мохьаш дIахо дукхагIа дIа-хьа кхухьнлга Iалашде торо лургIолаш бола Кавказски дукъах чакхбоала машиннинъ биллара проект оттае йолаярах лаьца Грузе КП ЦК-веи Грузински ССР Министрий Советаи еана предложенеш.

КПСС ЦК Политбюро хьежай парте XXVI съезд хиннача тIехьагIа дIаяхача юкъагIа партийни мугIараш шердарен дIахо чIоагIдарен цхьадолча дешаех йолча материалашка. Итогаш яьй нах парте дIачуэцарца, коммунисташ балхаш тIа дIанийсбарцеи кхетаме кхебарцеи, боахамен культуран гIирсаш хьалдеча лоархIамегIарча участкашка партийни влияни чIоагIъярца дувзадеина партийни комитеташеи юкъхьанцарча организацешеи баьча балха, белгалдаьд цу даькъе долаш дола кхоачамбоацараш дIадахара тIадерзадаь гIуллакхаш.

КПСС ЦК Политбюрос ладийгIар Франце арахьарча гIуллакхий министра К. Шейсона СССР-е еача визита итогех яьча информацега, хIаьта ишта хьежар арахьарчеи чурчеи политика цхьадолча кхыча дешашка а.

ХIАМАН КХОМ БАР— ДIАЬХЕГIА ХИЛАР

КПСС XXVI съезде белгалдаьккхар «Экономика пайда беш хила еза» аьнна. Парте дIайолаяь из курс ларде а лувцаш, миччa бесса яь а пачхахьалкхен плани тIанйца декхараш кхоачашде гIертац республикерча дукхача промышленни предприятей коллективаш. Цар тIагIертта къовсам лоаттабу пачхахьалкхена хулаш бола пайда тIа-тIа дукхагIа хилийтара, производства эффективности балха дикали лакхъяра, балха хаьахи производственни мощностехи дикагIа пайда нийбара. Цу лостамагIа болх беча коллективаш балха тIа керттерчарех да зIамигчун а доккхачун а кхом бари хьурмат дари, къахьегама дисциплина чIоагIъяр.

ЦхьайтталагIча пятилетке цу даькъе дика ка йоалаш къахьег Нохч - ГIалгIайчен промышленноста болхлоша, инженерно - технически болхлоша. 1982 шера республикерча промышленни предприятей коллективаша цул хьалхарча шера кхоьчул дукхагIа кхоьй 6130 тонн Iаьржача металла прокат, 3545 тонн цемент, 3530 совгIа кубически метр хьун материалаш, котельно-пийшкий доагор — 33800 тонн, электроэнерги 39850 эзар киловатт-сахьат, дизельни доагор — 1700 тонни автобензин 3900 тонни. Цу цифраша къаьгга хьахьокх халкъа боахама деррнгача доакъой эффективность лакхъяра республике промышленноста болхлоша ховдам болаш бола болх баь хилар.

Из гIуллакх къаьстта дика вIаштIехьдаьккхад Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединене. Лурчох кхоьчул дукхагIа соахка цо кхойир 37 тонн Iаьржача металла прокат, 1970 тонн котельно-пийшкий доагор, 3224 эзар киловатт-сахьат совгIа электроэнерги, 1900 тонн дизельни доагор, 180 тонн совгIа автобензин, ккыйола материалаш. Цудухьа шера планагIа лаьрхIачул совгIа цо пачхахьалкхена 4,2 миллион сом пайда бир. Кхом барен хьурмат дарен даькъе ишта дика ка йоалаш къахьийгад «Красный молот», «Электроприбор», Назрановски Гl. Ахриева цIерагIча «Электронинструмент» заводий, СССР 50 шу дизара цIерагIча химзаводе, хьуи боахама министерствана чуйоагIача предприятей коллективаша, кхычар. Цар соахка планал совгIа миллионаш сомаш пайда баь пачхахьалкхена.

Цхьабакъда, из лоархIаме болх эсала лелабеш йола предприятеш кIезига яц вай республике. Царех а цементни завод, Назрановски Малгобекски кирпишкаш ю заводаш, Назрановски трикотажни фабрика, кхыйола коллективаш. Масала, Назрановски трикотажни фабрике соахка 500 гигакалори йоахила энерги кхоe езаш хиннача кхоьй 205 гигакалори мара яц, электроэнерги 60 эзар киловатт-сахьат кхоe езача, пох из совгIа мара кхоазар. дизельни доагор вIалла а кходанзар. Цул совгIа, арахеца продукци лурчох арехийнчул 4 процент кIезигагIа а хилийтар. ДIахо йолача хана цхьаккха дича а ла мегаргдолаш гIуллакхаш дац уж.

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленуме ше къамьал деш КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Ю. В. Андропова белгалдаьккхар, материальни къахьегамен ресурсех дикагIа пайда нийбар Iаьмите йоккха резерв я, аьнна. ХIанз кхом бир, халкъа рузкъанна дика довл дар из вай планаш нийса хилара лола дош да, аьнна. Из хIара предприяте коллективана бокъонца йола програма а хинна дIаотта дезаш да. Производства эффективности балха дикали лакхъяра даькъе кхом барен хьурмат даран нийсса да къахьегамен производственни дисциплина чIоагIъяр. Из чIоагIа терко тIайохийташ белгалдаьккхад КПСС ЦК ноябрьски Пленуме. Цу хьакъехьа беррнгача вай мехка санна дукха балхаш деш да хIанз вай республика халкъа боахама деррнгача довкъошка. ТIа-тIа чIоагIъе еза къахьегама дисциплина, лира къовсам лоаттабе беза прогулаш ерашца, тIехьабусаш балха хьаухаращца е ханал хьалха балхара дIаухаращца, брак ерашца. Из дерриге а чIоагIа Iаткъаш да производства эффективность лакхъяра. ХIаьта уж гIуллакхаш нийсху предприятей кулгалхой, общественни организацей, халкъа тIахьожамхой оатIонгахьара лоаттабу тIахьожим мела хиларах хIаранегара доагIаш дар хьа ца дехарахи.

Цар сийлен декхар да халкъа боахама хIара даькъе, хIара производственни коллективе, хIара балха моттиге социалистически хьисапе доал деита чакхдаккхара беррнга болхлойи инженерно - технически болхлойи оарцагIбахар, цу лоархIамеча балха дерригa нилаш торонаши тIаерзалийтар. Массе а тайпа материальни къахьегамен ресурсаш кхоара даькъе йоккха опыт Iоань дукха болхлойи коллективаши я республике. Из шерра йоаржа к еш, цох бизза пайда эца беза массанехьа, цу балха тIа дика хьокхамаш доахараште материальни моральни поощренеш а еш.

Укх пятилетке материальни къахьегамен ресурсаш кхоаро доккхий декхараш тIанйцад республика промышленносто. Уж толаме кхоачашдара дукхача предприятешка чакхйоахаш я кхом баран хьурмат даран тIаерзаль йола конкурсаши хьажараши. Из болх ма хетта дика тоабара ерригa производственни коллективаш оарцагIа яха декхарийла я парте горкомаш, райкомаш, юкъхьанцара партийни организацеш. Цу тIуллакха даим тIахьожам а лоаттабеш, хIаранегара доагIаш дар хьадехa деза цар.

Республика промышленни предприятешкарча изобретателашеи рационализаторашеи дукха кердадараш кийчду кхом баран хьурмат даран тIадерзадаь. Уж ма могга сиха балха юкъе а ккувлаш, производства эффективности балха дикали лакхлургйолча лостамагIа массанега а болх байтар сийлен декхар да хIара предприяте кулгалхой.

ХIара балха дийнахьа тIехдика дисциплиней хьадер дукхагIеи хилийта!

А. Шерипова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода шер-шера балха хьокхамаш лакхдеш хьайоагIа Е. М. Устименко начальник волча 40/2 установка коллектив. Масала, соахка Ерригсоюзни социалистически яхье кхоза хьалхара моттиг яьккхар технологаша.

СУРТА ТIА: воккхагIвола оператор Л. К. Богдашкин установка начальник Е. М. Устименкои.

З. БАТЧАЕВА сурт.

МЕХКДАЬТТА ТIАДЕТТАЛУ

Укх тIехьарча шерашка доаккхаш дола мехкдаьтта кIезиг ца далийтара тIагIертта къовсам лоаттабеш хьабоагIа «Октябрьнефть» НГДУ мехкдаьттахой. Цу гIулакха тIадерзадаь дукха балхаш даьд цига. Чакхъяьхай организационно - технически геолого - технически мероприятеш. Ханкале буруа теха йисте а яьккха болх бе йолаялийтай дийнахьеи буси 200 тонн мехкдаьтта луш йола скважина. Мехкдаьтта тIадеттадалийтара бокъха лоархIам болаш цхьаькха кердадар юкъедоаладаьд укхаза. Гойт - Кертерча скважинашка чуахийта йолаьй лакха давлени йола газ. Из бахьан долаш скважинашка луш дола «Iаьржа дошув» диказа дукхагIа хинид. Мехкдаьттеи гази йоахача управленерча скважинай тIерча мелови тIоанашта низ тIалоаттабара йола разработкаш кийч а яь, балха юкъейоалаяьй. Цо вIаштIехьдовлийт лаьттан ченаша луш дола мехкдаьтта дукхагIа хилийта.

Уж а кхы а балхаш дарах мехкдаьтта кIезиг ца долийташ соцадаьд. БIарччача пятилеткагIа из тIадеттадалийтара йола лард еллай хIанзлехьа «Октябрьнефть» НГДУ мехкдаьттахоша. ЦхьайттагIча пятилетка хьалхарча шин шера пачхахьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа цар даьккхар 32800 тонн гаргга мехкдаьтта. Из хул бIарччача пхе шера заданел совгIа даккха лаьрхIа хиначул дукхагIа. Соахка тIакхача социалистически декхарех планал совгIа 3,5 эзар тонн мехкдаьтта даккха дезаш хиннача даьккхар 26600 тонн «Iаьржа дошув».

Шоай къахьегама толамаш лох ца далийтара доккхий социалистически декхараш тIанйцад НГДУ мехкдаьттахоша цхьайтталагIча пятилетка кхоалагIча шера а. Уж толаме кхоачаш а деш, бIуьнна къахьегаш дIаболабеннаб уж укх шера. Хьалхарча шин бетта планагIа лаьрхIачул совгIа цар даьккхад 1500 тонн гаргга мехкдаьтта. Из хул декхарех лаьрхIачул дикка дукхагIа. Шин бетта заданел совгIа маьтала йоаккхаргья 90 эзар сом мах бола товарни продукци. Къахьегама оасарле лакхъяра пачхахьалкхен план цхьа процент тIехкхоачашъяй. Дуткъал из лакхъяра чотагIа даьккхад планал совгIа мел даьккха мехкдаьтта.

Къаьстта дика къа а хьегаш, хаддаза социалистически яхье хьалха латташ хилараца белгалъяьнна а Чередниченко Михаил Петровичи Дербеденев Сергей Владимировичи керте латтача бригадай коллективаш Ервандян Клим Баласановича кулгалдеча мехкдаьттеи гази йоахача цхьоалагIча цеха мехкдаьттахойн.

В. КОСТОЕВ.

ДЕРРИГА А ЛОАРХIАМЕ ДА

Толаме чакхдаьккхар цхьайтталагIча пятилетка шоллагIа шу Назрановски района «Маяк» совхоза хьайбаш лелдераша. Шера план 460 тонн йолаш пачхахьалкхенга схкар 474 тонн шура. Ишта кхоачашйир пачхахьалкхенга дулх дохкара план а. Цхьаькха доярка цисанзар шийна хьалхашка лаьтта декхар кхоачаш ца деш. Къаьстта дика къахьийгад М. Бузуртановас, Т. Аушевас, М. Нальгиевас, кхыбараша.

Совхоза цифрашка хьежача хетаргда, хьайбаш леладераша карагIдьннар доккха хIама даь, аьнна. Вай республике кIезига дац укхаза аьнкхачул шозза дукхагIа шура аьнкха боахамаш а. Бакъда, «Маяк» совхоза хьайлашка хьежача боахама хьайбаш леладераша гойта хьокхамаш во дац.

Даькача толамех кхоачам баь ца Iеш, дIахо а, СССР Бхачан программа кхоачашъеча шоай ма хулла доккхагIа дакъа юкъедахьа дага ба совхоза хьайбаш леладераш. Из уйла массаза а керттера хила еза дикача коллективе.

Хьайбаш боахам лоацача юкъа дегIабоалабара Назрановски района тIанйцача программага хьежжа укх совхоза хьайбаш леладераша дош деннад 1985 шерага кхоачаш хIанзчул шозза дукхагIа пачхахьалкхенга шурен дулхи дохка. Цу гIулакха лаьрхIа соахка укхаза доаладаьд 250 цIеча фух дола бежан. ХIаьта царех ши бIаь укх шера а совхоза керттерча Iула юкъегIоргда.

ТIанкха, мишта дIадоладаьд совхозо ер шу?

ХIанз хьайбаш леладераша гойтача хьокхамашка хьежача, цу хеттара дала доагIа цоп лоаца хургдар — во. Январь бетта план кхоачашъяьц. Кхы а кIезигагIа шура яьккхай февраль бетта. Дийнахьа хIара Iаттагара йоакха шура шин килограммал тIехьалац. Из дIадахача шера укх хана яьккхачуща нийсйина дукха кIезигагIа я.

МалагIа да шура лаьгIъялара бахьанаш? Диденнадхьо коллектива ше дешна дош?

Диценнадац. Хьалхарча шера санна, хIанз а дика Iунал ду доярьаша, скотникаша хьайбашта. Доахйн чулатача корпусашка массаза а цIена, екъа я. ДIалуча доакъара кхом бу. Из хьайбашта когашка кIал уллаш е вешта доадеш моттиг нийсъяланзар сона. Цул совгIа, кхом а беш рационага хьежжа хьайбашта доакъар дIадалара ферме хаддаза тIахьожам лоаттабу депутатски посто.

Нийса вIаштIехьдаьккхад укхаза социалистически ях леладара гIулакх. Баьча балха итогаш ца еш цхьа ди дIадодац. ХIара доярхала хов ше болх мишта бу, ерригача коллектива гIуллакхаш миштад. Шоайза дага а бувлаш, ца хоьр дIа-хьа а хоатташ, эшачоа новкъостал а деш къахьегаш я из барттайна коллектив. Нахха къахьегама хьалаш а во дац. ДукхагIдола балхаш механизированни да. Ца йохаш, массаза болх беш я кхо, нуахаш арайоаха транспортераш. Долаш да дIайха хий.

Ферма специалисташеи доярхашеи дийнахьеи - буси дежуртво лелаяра график оттаьй.

Лоаццa аьлча: шура лаьгIъялар дояркайн скотникийн бехкагIа дац. Бахьан кхычахьара лаха дезаш да.

Ишта совхоза бухгалтераца Мальсагов Мухьмадаца тхо № 1 йолча шурий ферма корпусашка хьожаш лелаш, тхона духьалъера цу хана цуй дежурни хиива къона доярка Ганижева Мадина.

Мадина коллективе доархIаш, хьаьнала къахьегача доярках я. Дика карарвальй цо ший балха говзал, кIоаргга Iомальй цуо къайлеащ. Бакъда, ший балхах лаьца дувца аьнна дийхача, шIий а сана корта чу а бахийта аьлар:

— Фу дувцаргда аз. Геттара а кIезига йоакх аз хIанз шура.

— ТIаккха фуд хьона новкъадар, хIана кIезигъеннай шура?

— 17 етт ба са группе. Бакъда, хIанз царех бетташ ихаъ йара бац. Уж дахаргдолаш да. ХIаьта, пхо Iатто луш йола шура ерригача группа дIайийкъача кIезига хул хьаьккхар.

Ишта, дIатехкача сона гучадаьлар ферме лелабеча беррнгача 148 Iатта юкъе, тахнарча дийнахьа детташ кхоалагIа дакъа мара доацилга. Цунах вывод е йоагIа: боахаме хьайбашта оссимени ара болх харцахьа геттара а во лелабьлга. Шура яккхара планашта Iаткъарг а боацаш, осеменатора шин болх вIаштIехьбаьнкха хилча, цу ден тIа кхоачаргбацар совхоза хьайбаш леладераш. Эггара новкъагIа дар да, ферма дукхагIдола доахан цхьан хана лакъаргдолга хоьшие а совхоза специалисташа шоашкара из гIалат далийтар. Нагахьа санна, укх шера совхоза кулгалхоша нийсдалийтача гIалата боагIIача бесса мах а баь, цу гIулакха йоахо ца йой, тешшаме ала мегаргда, тIадоагIача шера Iаи а шура лаьгIлургхилар, пачхахьалкхенга шура йоккхара хьалхарча квартала планаш кхоачашъерг ца хилар.

Цу факто дика хьахьокх хьайбаш боахам дегIабоалабеча цхьаькха я болх юкъагIбита йиш йоацилга, хайра дац аьнна хета моллагIа зIамига дар а шура дукхагIа яккхара лоархIаме долга. ХIаьта, доахана осеменни ар-м эггара лоархIаме долча гIулакхех цаI ма дий. Баьъахьа дар-кх, совхоза кулгалхошта, специалисташта из диц ца лоре.

Хь. ЦАДИЕВ.

1983 ШЕРА 25 ФЕВРАЛЬ ХЬАТIАОТТАШ ХIАРА КХОАВАЧА IАТТАГАРА ШУРА ЯККХАРА ЙОЛА

СВОДКА

(КГ)

Районаш	1983 шера	1982 шера
Наурски	6.0	5.6
Шелковской	5.7	6.4
Грозненски	5.4	4.8
Гудермесски	4.9	4.8
Назрановски	4.9	5.2
Сунженски	4.8	4.3
Шалински	4.8	4.8
Надтеречни	4.7	3.3
Ачхой-Мартановски	4.2	3.7
Малгобекски	3.9	3.4
Урус-Мартановски	3.5	4.2
Республике гIолла	5.0	4.7

КПСС обкоме

«Правда» газета тIа кепатехача «Вызов» яхача корреспонденцех

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюрос йийцай 1983 шера 24 февралe «Правда» газета тIа кепатеха, НГIАССР халкъа тIахьожама комитето гучадаьха дола «Грозгипросельхозстрой» яхача института балха тIара цIенхаштарча кхоачамбоацарашта критика яь йола корреспонденци. Баьча тохкамах де доагIар де а кхоачамбоацарий бе боагIа мах бе а безача института директор Р. М. Солтамаков бехка кIалхарвала, халкъа тIахьожамхой болх нийсса бац ала гIийртар.

«Вызов» яхача корреспонденце тIа ювцача фактишка хьажа а хьежа, КПСС обкома бюрос белгалдир, «Правда» газето геттара нийса дийцар «Грозгипросельхозстрой» институте финансови дисциплина гIожа толхаярех, приписказ ярах, балха тIа оулаче гIуллакхаш леладарах. хIаьта ишта материалашта баьча тохкамга республика цхьаболa кулгалду болхлой нийсса ца хьажарах.

НГIАССР Министрий Совета председатела хьалхарча заместитела Т. М. Дидигова, КПСС обкома гIишлоний отдела заведующе Ю. Х. Героева институте порядкаш йоацилга а цун директора харцахьа гIуллакхаш леладелга а шоашта ховшие, де доагIар дензар халкъа тIахьожамхоща гучаяьха нарушенеш дIаяхара а бехкебараш бехктонхаме оазра а. Цу деша хьакъехьа харцахьара някъ лаьцар КПСС обкома шоллагIча секретара Л. Д. Магомадова а.

КПСС обкома бюро решенегIа штатни финансови дисциплина гIожа телхарах, приписказ ярах, луламе гIуллакхаш леладарах, института кулгал во дарах Р. М. Солтамаков КПСС мугIарашта юкъера дIаяьккхад.

«Грозгипросельхозстрой» яхача института балха тохкам баьча материалашка партийни хьисапе ца хьажарах, волонита леладарах партийни пачхахьалкхени дисциплина телхаяьраш кIалхарбаха гIертарах КПСС члена Ю. Х. Героевна выговор а яьй КПСС обкома гIишлоний отдела заведующе балха тIара мукъа а валийтав.

«Грозгипросельхозстрой» яхача института балха тIара кхоачамбоацараш довш хиларах, халкъа тIахьожама материалех де доагIар ца дарах НГIАССР Министрий Совета председатела хьалхарча заместитела, КПСС члена Т. М. Дидиговна учетни карточка тIа дIа а язъеш выговор яьй.

Института балха хьакъехьа къахьегамхоша яззьйча жалобашка хьожаш принципиальни ца хиларах, тохкам баьча материалех Р. М. Солтамаков бехктохаме оазра хьакъехьа парте Октябрьски райкомо еннача предложенешка хьожаш тIожа гIалаташ дувлийтарахи Устава дIадехараш толхадарахи КПСС обкома шоллагIча секретара Л. Д. Магомадовна выговор яьй.

КПСС обкома бюрос КПСС обкома партkомиссена тIадиллад дачаш е аьнна института хьакъоастаяь лаьттан участкаш законагIа йоацаш дIайийцача, наха партийни бехк барах долча дешага хьажа а цу хьакъехьа предложенеш ала а.

ТЕХНИКА ТОАЯЬ БОВЛА БОАХК

ДIадахача шера йиьлагIчех укх шера цхьоалагIчен кварталий планех 73 трактор тоае езаш яр Грозненски района «Пригородный» совхоз. Царех 68 трактор тоаяь йисте яьккхай. Е бутт бовлехьа юхейиса 5 трактор а тоаяь яккха лерхIаш ба механизаторашн ремонтникаши.

— ТIехьаювзаш йола техника тоаяра гIуллакх мишта лел? — аьнна аз хаьча хаттара жоп а луш, совхоза мастерской заведующе Гриценко Владимир Афанасьевича аьлар:

— Ерригa юртбоахама инвентарь 14 февралe тоаяь даьннад тхо. Сеялкаш, культиватораш, манкаш кийчо мугIаре дIаоттадаь латт. Царел совгIа, догIан хьисапе хий детта 9 установка а тоаяь инстеяьккхай оаха.

ДикагIа болча механизаторийн ремонтникийн цIераш йоахаш цо хьоахабу Гулаев Дауд, Газимагомаев Султан, Сайдаев Лема, Будянский Николай.

— Къахьегама дисциплина телхаераща лира къовсам лоаттабу оаха, — йоах совхоза керттерча агронома В. Е. Федорчука. — Дукха ха йоацаш корта бохабу малар а менна балха бенавар механизатор Ильясов. ХьалхагIа а цуйтара цу тайпара гIалаташ дийнна моттигаш яр. Цудухьа балхара дIаваьккхар из. Балха хайнахьа хьаца воагIаш, тIехьавуьлар тракторист Берсанов Уваис. Цхьайолча хана из балха ара ца воалаш моттигаш а нийслора. Цу тайпара оамал йолаш вар тракторист Яхъяев Адам а. Кхы оаха якар цар де а ца тига балхах мукъабалийтар оаха дисциплина телхаераш. Уж дIабахарах тха хIама эшаденнадац. хIана аьлча укх бетта механизаторий курсаш чакх а яьха 18 саг воагIа совхозе балха.

Грозненски «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе дикагlа болча дьеламичех ва Стотланд Борис Петрович.

Дукха ба заводе цо балха говзал lомаяь боллой. Ден нормаш 115—120 процент кхоачаш ца еш пхьанкха балха ди дlададийтац Борис Петровича.

Хlанз цун ученик а волаш къахьеташ ва Магомедхаджиев Руслан.

СУРТА ТlА: хьехамча Стотланд Борис Петрович шай ученика Магомедхаджиева Руслана цlарацlураш вlашагlдоххара къайле дlайовзийташ воалл.

И. ПЛИЕВА сурт.

КХАЧАН ПРОГРАММА КХОАЧАШЪЕШ

ЮРТА БОАХАМА КУЛГАЛДЕЛГА ТОАДУ

КПСС Центральни Комитета майски (1982 ш.) Пленумо партийни, советски, юрта боахама органашта, хlара колхоза, совхоза лаьттан-климатически, кхыдола хьалаш теркал а деш, цар доаннкаш дола ялат, доакъараш тlаlа алсамдоахилга lалашдара, пачхаьлкхенга лаьттан а хьайбаш а продукци йохнара планаш тешаме кхоачашъеш хилийтара хаьдда декхараш оттадаьд.

Пачхаьлкхено хlара шера дукхагlа лоаттаю боахамашта тракторaш, автомашинаш, кхыйола юртбоахама машинаш, баьцовгlаш лорьяра средстваш, дукха капвложенеш. Тlаккха цунга хьежжа хилийта деза цар Даьхенна юха дlалуш дар а.

Хаоттама хьалаш миччa тайпара дале а, даим яхар сина кхашкара дика хьувкъам чуэцар шоай даноa дардоаца гlулакх санна юрта боахама къахьегамхоша лархlа еза ха хlанз хьатlаэттай. Из lалашдара дукхагlа теркалде деза моттигера хьалаш, шерагlа а эффективнагlа а пайда эца беза хиш дехкача лаьттаех, удобренеех, гибридех, культураш кхесра хьалхалатта технологи дукхагlа юкъехувла еза.

Тха районе да 189449 гектар лаьтта, цу даьнхе 53373 гектар оахам деш дар а долаш. Цунна доал деш я 10 колхоз, 3 совхоз. Цар доалахьа я 1133 трактор, 198 ялат чуийду комбайн, 489 мовхьаш дlадоха кхухьа автомобиль, дукха кхыйола юртбоахама техника. Района кхашкен фермашкен болх беш ва 1025 механизатор, 432 доярка. Хlаьта веррига хьайнача юрта боахама производстве къахьегаш ва ворхl эзар совгlа саг. Хlаьта царех хlара иттлагlа вар коммунист ва. Цхьан дошаца аьлча, кхетамие пайда эце хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашдара мел оша низ, кхоачамаш долаш да.

Дlадахача шера районо кхрачаштэвьй пачхаьлкхенга ялат, тха, шура, фуэш дехнара заданеш. Планал кхо эзар тонн совгlа дlадела ялат, лийрхlачул дикка тlех дехнар фуаш.

Уж декхараш кхоачашдеча оадо дакъа юкъедихьар Цlеча Эснара цlерагlча колхоза (председатель Л. П. Ясинецкая, парткома секретарь Н. А. Кузнецов), Ленина цlерагlча колхоза (председатель Чилаев Ш. Б., парткома секретарь Ю. У. Ирбаев), «Ассинский» совхоза (директор В. П. Хаперский, парткома секретарь В. И. Костин), «Западная» яхача оалхазарий фабрика (директор В. Я. Налаев, парткома секретарь М. М. Вузуртанов) коллективаша. Къаьстта белгалбаяха боатlа Ленина цlерагlча колхоза кхаш леладераша баькха толам. Цар лаьттув баьлар хlара гектара тlара 60 центнер фуалъакха хьажкlаш кхов а ялат дохкера плах шоаза тlехкхоачашъе а.

Вакъда, из вlалла а дац района боахамаш шоай торонашкен кхоачамашкен хьежжа къахьийгар яхилта. Из къаьстта ала довгlа шоай планехи декхарехи лоархlа ца деш дисача боахамех. Царех я «Заветы Ильича», «Восход» яха, Кирова цlерагlа, кхыйола колхозаш совхозаш. Дlахьача шерашка цул совгlа юртбоахама продукце цхьадола тайпаш доахилга лаьгlаш а хьаденад района: кхашкара кlезигагlа чуийбу сом. гидуаргаш, кхыйола культураш.

Цу дерригче чlоагlа уйла еш хиннай парте райком. боахамашка латтача гlуллакхий кхы а кlоаргагlа анализ яьй. Хlаьта 1983 шера а ерригача пятилетка а декхараш кхоачашделга lалашдар дукха керартча шера дlаюхча культурай структура эргаьнкха тоае доладеннад. Иштта, кхашка ялаташ прогрессивни технологех кхеларца, тха хьалашка дика хьахулаш дола ялата культурай фу дlадерца гуръаьа хlара гектара тlара чуэца цун хьувкъам юкъера лаьрхlача 35 центнерга, хlаьта фуалъакхача хьажкlий бар 30—35 центнерга дlахоьвчабе дага ба тха кхаш леладераш. Тlаккха вlаштlехьдерга тха оттабаьча боарамал совгlа кхашкара ялат чуэца. Цох доагlар пачхаьлкхенга дохка а эшаш дар боахамий чурча гlуллакхашта дита а.

Хlаьта, хало дlадехаш ма хиллара, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тlаlа дакъа даргдоацаш да юртбоахама производстване кулгалделег эргадаьнкха тоаделга. Республика кьыча районашка санна тханцига а соахна вlашагlъеллар агропромышленни объединени. Лакхе вай дийца боахамаш доацаш цунна юкъедаьр оалхазарий фабрика, консерваш ю, даьтта довкха заводаш, «Госкомсельхозтехника», «Сельхозхимия» яха объединенеш, гlишлон организацеш.

Агропромышленни объединене, цо территориальни организаци хиларах тарра, йоахкo ю шийна чудоагlача дерригача боахамий, предприятей кхаш вlашагlтохарца, лаьттах, керттерча фондех, материальни, финансови, къахьегама ресурсех, lилманен техникаиен карагlдаьннача дикагlа пайда эцарца кхаьллен формашкен хьахула бермат алсамдаккхара, Иштта, цун декхар да производствана специализацин концентрацие яра ларде тlа колхозаши совхозаши дегlаахийтара цхьатарра дола экономически хьалаш хьаделга, боахамаша, предприятеша, организацеша дlаюха леладу гlулакхаш цхьан нога тlа доахилга, бохача наха лоттаду гlулакхаш тоаделга.

Района еррига юрта боахама производствана доал деш йола цу тайпара объединени хьайро тха специалисташкара дlадех экономика кхы а кlоаргагlа йовзилга, из lилман ларда тlа дегlаухилга lалашдар.

Тlаккха пиграра хьадоагlа цар бехктохками тlаднлар кхоачашдара йола дисциплинeм дикка айс езилга а. Районо экономики службаш, отделий, участкой кулгалхошкара доагlар дукхагlа хьадеха йьнай парте райком. боахамий берригача керттерча специалисташта юха аттестаци ергья.

Колхозийн совхозий керттера зоотехникаш, агрономаш, инженераш цар кулгалхойи парторганизацей секретараш санна парте райкома номенклатуре оттабаьб. Хlанз уж балха тlа хувцилга цунга гlолла доацаш де йиш яц. Хlаьта цо йиш хулийт районни партийни организацега резерваца беш бола болх тоабайта а.

Воккха теркам тlаухийт парте райкомо юкъьанцарча партийни организацей дехал айдара, коммунистаца шоай балха участкашка еш йола вlияни чlоагlъяра. Парте райкома бюрое каст-каста ладувгl парткомийн партбюройи отчеташка. Из деча хана цар балха анализ ю, методаши стили тохк. уж эргальха тоаяра йоаккхо ю. Тlа-тlа дукхагlа хьалхалетта колхозхойи болхлойи парто хьайбелга lалашду, уж шоай авангардни лоархlам балха тlа санна общественни юхьаре а дакха лоттабеш хулга хьа а делаш.

КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш, цун установкаш кхоачаш а еш хlанзалца чакхдаьхача гlуллакхаша эша хьалаш хьадаьд дерригача боахамий коллективашка иха лоттаяра юкъеоэре. Из эггара хьалха кхетаде довгlа районе агропромышленни объединене парна болх хьабара цхьатарра хьалаш хьаде, тlехьадусача боахамашта сиха эшаш дола гlо де, болхлой ресурсашта, техникана маневрировани е, капитальни вложенех дикагlа пайда эца йиш хулга lалашдарца.

Хlанз шоаш дерригa хьинар бlаьстан балхашта лерттlа кийчо а яь уж дахи вlаштlехьдаьза дlадоладара, хьайбаш ашам ца хулаш lалгара дахара тlадерзадаьд района коммунисташа, берригача къахьегамхойи. КПСС ЦК майски ноябрьски (1982 ш.) Пленумий решенеша бухдабенна района партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша чакхбаьккхача болхча организаторски а массово-политически а балхо, боахамий коллективашка хьадаьча морально-психологически хьалаша тешаву хьарга шу бериате йургхилархах.

В. КУЗНЕЦОВ,
парте Сунженски райкома юртбоахама отдела [illegible].

СИХАГlА ХЬАЛХЪЕ ГlИШЛОШ

«Къахьегарга хьежжа сийле а хоастам а» яха мосиячий кхайпарал тьал а лаьна къахьеташ хьайoагlа Нохч-Гlалгlай гlишлошъеча управленеш чуйоагlача № 10 йолча СпецСМУ цхьоагlча участка коллектив.

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеша дlадеххача тайпара производственни а къахьегама а дисциплина чlоагlъяра долча дешашта хедданза терко ю участка гlишлонхоша. Цунна тема деш хилар укх деношка хинна болхлой собрани.

Цига дийцар соахка а карарча шера январь бетта а шоашта карагlдийначa гlулакхех, дазза дисачох, дуцаш долча тайпара гучедахар шоай балха тlа вийсилу кхоачамбоацарех.

Дика къахьийгад участка гlишлонхоша дlадахача шера. Планал совгlа 15 эзар сома маьхa гlишлон-монтажни балхаш даьд. Дукха кхоьлй гlишлон материалаш. Даьха толмаши кхы а дикагlа хила мегар цар шоай ерригача торонех биза пайда яйца балаш.

58 болхло чу а воагlаш кхо комплексни бригада я участке. Дlадахача шера 14 прогул вай гlишлонхоша, каст-каста вийслора балха хьабакха уж тlехьабусаш а е дахал хьалха балхара дlаухаш а йола моттигаш.

— Цу вай йоаьлта балха ханах бизагlа пайда яйца баларе кхы а доккхагlа хила мегар вай къахьегама толмаш, цудухьа дерригa а де дeза из кхоачамбоацар кхы нийс ца далийтара, — аьлар собрание ше къамаьл деш участка дикагlйолча бригада кулгалхочо Архипова. Бригадира аьнар хьалломаш хlара балха моттиге къахьегама а производственни а дисциплина чlоагlъяра тlахьийхар ший новвкъостий дикагlйолча наменщика Курбанов Рамазана.

— Вай балха чlоагlа lатгъ бетон е маркал хаинахьа хьа ца кхачар, кирпичи тоъаш ца хилар. Цудухьа ерригача коллективи цlерагlа вай сменщикашка деха лов сона мел эшачулца участка гlишлонхой lалашбар. Хlана аьлча, тхона лов балха хlара инмутах бизагlа пайда эца а тхоай декхараш дизагlа кхоачашде а, — аьлар цо.

Дукха масалаш доаладир собране къамаьлаш даьраша шоашта хеттача тайпара болх дlа ца бихара бехьнаш гучадоахаш, транспортникаша шоай декхараш кхоачаш ца делах дувцаш.

№ 5 йолча ГПАТП автобусашка дlа-са лелабу участка гlишлонхой. Автобусаш лерттlа ца лелар бахьан долаш каст-каста балха тlехьабуьл гlишлошъераш. Цхьа саг тlехьавалар-м дукха доккха хlама а дацар, хlаьта бlарча бригада тlехьаюсе? Мел дукха болх бергбар цо цхьан сахьата!

Хl. ТАРАМОВ.

Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча
Совета массазарча комиссешка

СОЦИАЛЬНИ ДЕГlАУХИЛГА ТОАДЕ

НГlАССР Лаккхехьарча Совета планово-бюджетни комиссе ший аргlанарча заседане, тохкам беча цепара, ладийгlар «Ший территоре тlа комплексни экономически социальни дегlаухилга lалашдара хьакъехьа Конституце дlадехар кхоачашдара халкъа депутатий Аргунски городской Совето беча балхах» лаьца массазарча комиссе 1982 шера 12 февралера решени иншта кхоачашъю аьнна Аргунски горисполкома председатела ков. М. А. Скуланова яьча информацега а, хlаьта иштта массазарча комиссе члена ков. К. П. Чернобаева яьча содокладага а.

Белгалдаьнхар, города халкъа депутатий Советои цун исполкомои цу дешах лаьца массазарча комиссе енна рекомендацеш кхоачашъяра белгалара болх беш хилар.

Халкъа депутатий городской Совето айбаьб города тоаяр духьа предприятей, организацей средстваш вlашагlтохарах хармаркхой паказаш кхоачашдаран беш бола болх. Масала, 1982 шера цу гlулакхига дlадахийтар 228 эзар сом. Керттерча даьхе из яхча наькъаш дахкарга, газ чуйиллара, тротуараш яхкарга дlадахийтар.

Цхьайтталагlча пятилеткен 1983 шерен экономически социальни дегlаахара комплексни планаш оттаьни чакхйоахаши я Совета территоре тlара ерригаш а хlана яц аьнна йола предприятеш, организацеш, совхозаш предложенеш хийцца юкъехухь царна.

Масала халкъа депутатий горсовето цхьайтталагlча пятилеткана ше планаш оттаеча хана республика министерстваши ведомствашкен 20 совгlа предложени яхьийтай болх беш йолча предприятешта реконструкци ярах, социально-культурни гlулакхашта лаьрхlа объекташ хьалтъяра хьежаю капиталовложенеш дукхагlа хилийтарах лаьца. Царех дукхагlа ираш нийса чакхйоахам я.

1982 шера баь болх бахьан долаш г. Аргуне шоай чуlеча моттига хьалаш тоадаьд болхлой 100 совгlа дезало, шоашта цlенош хьалде приусадебни участкаш енцай 144 сага, хьал а яь, болх бе йолалийтай культура Дворец. Дикка доккхагlа хиннад халкъа аша товараш дукхагlа хьадайтача халкъа депутатий Аргунски Совето лоаца лакъа. 1983 шера уж товараш 40 эзар сома маьха дукхагlа хьаде лаьрхlад.

Города халкъа депутатий Совет чlоагlа оарцагlъяьннай КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумо тlаийша Кхачан программа кхоачашъяра. Планагlа чакхъяха оттаьай лаьттах пайда дикагlа эцара, ялатий хьувкъам лакхбара, хьайбай продуктаи дукхагlа яхара тlаерзаль мероприятеш.

Хьаьда гlулакхаш кийч а даь, чакхдоахаш да промышленни предприятей гlонна дола боахамаши граждании шоай гlонна дола боахамаци дегlадоаладара.

Цуяца цхьана планово-бюджетни комиссе белгалдаьхар, «Ший территоре тlа комплексни экономически социальни дегlаухилга lалашдара Конституце дlадехар кхоачашдара» халкъа депутатий Аргунски Совето беча балха тlа кхрачамбоацараши теркал ца деш дисарапи хилар.

Халкъа депутатий городской Совета исполнительни комитето хlанз а lалашдац чуlе цlенош, коммунально-бытовойи социально-культурни гlирсаш хьалдара планаш кхоачашъелга, массаза а гlаlерттa чакхъяхац бахача наьха къахьегама, быта, салаlара хьалаш тоадарна юкъаэсна йола мероприятеш. Хlанз а къоастадаьдац къахьегамхошта деш дола медицински гlулакхаш тоадара, унахцlено лорарра учреждений материальни база предприятей, организацей кооперировани средствай чоталгlа чlоагlъяра дош.

Лерттlа гlулакхаш чакхдаьхидац чуlе цlенош дикагlа хьалдаран шоай хашвахьа эксплуатаце дlадаларан, капитальни гlирсаш хьалдарен чуlа цlенош эксплуатаце дlадаларен даьхьо лоаттабу тlахьожам чlоагlбара.

НГlАССР Лаккхехьарча Совета планово-бюджетни комиссе халкъа депутатий Аргунски городской Совета, цун исполнительни комитета могадаьд, КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш, КПСС ЦК Генеральни секретара ков. Ю. В. Андропова Пленуме даьча къамаьлаца хьанхайкинязь предложенеши выводаши ларде а ячна, аргlанара боахама-политически декхараш кхоачашдара, карарча шера заданеш толаме чакхъяхара тlаберзабаь организаторски массово-политически болх айбелга а, хlаьта иштта «Ший территоре тlа комплексни экономически социальни дегlаухилга lалашдара Конституце дlадехараш кхоачашдара» халкъа депутатий Аргунски городской Совето беча балха хьакъехьа 1982 шера 12 февралe НГlАССР Лаккхехьарча Совета массазарча комиссе могадаь гlулакхаш хьинарегlа чакхдоахилга а.

ДИКАГlЕИ ДУКХАГlЕИ

Дика болх беш чакхдаьккхар Нохч-Гlалгlай АССР моттигерча промышленноста министерства текстильно-галантерейни объединене болхлоша пятилетка шоллагlа шу. Халкъа дукха эша товараш планал совгlа 110 эзар сома дlадахийтар. Кхы а дукхагlа кхоачашйир товараш хьадара задани.

Объединене подразделенешта юкъе лаьттача социалистически яхье дlадахача шера тьаькара моттиг лаьцар Наьсарерча филиала коллективо — план 115 процент совгlа кхоачашйир цо, заданел совгlа арахийпар 138,2 эзар сома маьха продукци. Шоллагlча моттиге хилар Урус-Мартанера филиал.

Къахьегам хьалаш тоадеш, болхлой квалификаци лакхъеш цхьадола балхаш даьд объединене. Къаьна оборудовани кердачунца, йокха балха овсарле йолчунца хийцар, хlамаш тега цlена 150 машин оттайир. Цар йиш хилийтар тегаш йола хlамаш сихагlеи дикагlеи хьае, царга дlадодар лохде, балха ха лоацъе.

Дlадахача шера шоай балха говзал лакхъеш городе Новочеркасске кургашка хилар объединенера 107 саг. Шоаш lомалуча хана цигарча предприятешкара дикагlйола опыт, кердадар хьайннар цар ца дlадоржадир объединене.

Коллективо толамаш доахача холуш дакъа лоац рационализатораша а. Цар творчески уйла ярах беркат доал. Цар хьачуенна предложенеш производствана юкъеяхийтар бахьан долаш 49 эзар сома пайда бир, кходанча 18 эзар метр хулеа кlадих баракъаш дир.

Объединене боккха теркам тlабохийт хьалеш дола барзкъаш кердадахара. Дlадахача шера 24 тайпа керда барзкъаш хьаде доладир, вешта аьлча 58 процент эрсадаьккхар уж. Хlаьта укх шера 30 тайпа керда барзкъаш хьаде лерхl.

Объединене кулгалдоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша хаддаза йоахко ю социалистически яхье. Яхь хьинар лакхдеш бола низ а хинна дlаэттай укхаза болхлошта юкъе. Цар массане а дакъа лоац яхьа юкъе. 80 процент болхлой коммунистически къахьегама болама юкъе ба, 223 саго коммунистически къахьегама ударника цlи лелаю.

22 саго яхь лоаттаю пятилетка диъ шера чакхъяккхара тlехьа. Тlехь-тlехьа дукхагlа хул коммунистически хьисапе болх беш бола нах. Цо хьахьоих болхлой политически общественни сакхетам лакха хилар, яхь формане а йоацаш цар лелаеш хилар. Социалистически яхьа кан-хиннахьа итогаш ю, когбаьнараш дlабовзийт, ахчан премеш, вымпелаш, сийлен грамоташ тел.

Къахьегам дикагlа вlаштlехьбаккхара формаш лех. Хlана объединене болх беш я цхьан нарядагlа къахьега 9 бригада.

Вай мел дуацаш дар дизза хургдацар къахьегама дисциплинах ца аьлча. Из чlоагlъяра хелданза къовсам лоаттабу объединене, къаьстта КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленум хиначул тlехьагlа. Бакъда, цхьабола болхлой гаьнара хьаккувла безаш хиларах, транспорта бехкагlа цигаза тlехьабус нах хlанз а.

Объединене хьаду кlадах, даьрех, зиних, трикотажах, искусственни тlорсках тайп-тайпара барзкъаш, хlамаш, кlувсаш. Уж кхоач вай республике меттел цул арахьа а. Масала, объединене хьадеш дола халаташи тlолгаши леладу доярнаша, лаборантиша, торговле болхлоша, предприятешна.

Подразделенеша болх бу специализацега. Масала, Наьсарерча филиала Бурокlалхарчи участке хьаду кхалнаха леладу шотланаке яха тlормигаш, Урус-Мартане — тlолгеш.

Барзкъашта хlамаши хьачеча материалий кхом бе, хьакъеста зигаш зелба из доаде lерт. Зигех хьаю цlагlа лелаю маьчеш, кулгахйоахкорагш. Эггара эlамагlдолча зигех хьаю иха оттаьа йlайхо пхьегlа хьаянкхара йола кулгахйоахкорагш сенна йола хlамаш.

Бакъда, нийса хургдацар объединене хьаду барзкъаш, хlамаш массаза а дика хул аьлча. Цкъаза брак а нийсалу. Бехие барашкара довгlар хьадех. Дlадахача шера 126 саг бехктохкама эзар.

Объединене ба шоай болх дика боаза а дукха беза а хьинаре къахьега кхалнах. Дlадахача шера задани СССР Конституце ди тlа кхоачаш чакхъяьнахар Горбачева Татьяна Петровнас, Ибрагимова Захрас, Нидолецко Любовь Ефимовнас, кхычар. Сийлахь-боккхача Октябра цlей тlаккхоачаш шера план яь баьлар Дорсанова Тумиша, Мадиева Роза, кхыбараш.

Пятилетка шоллагlа шу толаме чакхдаьккхар Наьсарерча филиала дукхача кхалнаха. Царех ба Куриева Роза, Кацчева Зина, Экажева Паьтlамат, Албогачиева Зайнап, Хашагульгова Эсиат, Гагиева Марем, Чумакова Радимхан, Гайтова Хьанифа, Цечоева Хади, Арчакова Рукъет, Кодзоева Радимхан.

Объединене меттел ерригача республике а эггара тlех толам баьккхар Эсиева Хаде. Дlадахача шера октябрь бетта цхьайтталагlа пятилетка кхоачашйир цо.

Ю. ЧАХКИЕВ.

СЭВ: интеграци болх беш я

КХАЧАНИ ДОАКЪАРИЙН БОККХА КХОАЧАМ

Юртбоахама продукцех биза пайда эцарон из кlезигатlа йоаарон лоархlаме моттиг дlалоац СЭВ-а членаш долча мехкий аграрни политике. Цун бахьанаш дукха а да. Цкъа-дале, юрта боахама продуктех хьахул бахача наха буача кхачан диъ деьктах яхо дакъа. Шозлагlа-дале, юртбоахама бийдал чакхйоала доакъош эггара дукхагlа материалаш дlалоацачарех да, тlаккха цунах биза пайда эцаро общественни производстве экономически йоккха гlойле лу. Юххера а, кхачан доакъой предприятешка юртбоахама продукце хьурмат деш хилча отходаш кlезигагlа хьакъест, гонахьара среда цаpна кlезигагlа бlехъю.

Дунен тlа бахача берригача наьах 10 процент бахаш болча мехкашка — СЭВ-а членашка 1980 шера лаьрхlача дунея юрта боахама валови продукцех 28 процент йоаккхар, цу даьхье 17 процент совгlа ялат, 18 процент совгlа — дулх, 22 процент гаргга — фуаш, 43 процент гаргга — шекара свеклаш, 49 процент совгlа — коартолаш. Цу продукце дукха а дукхагlа дола дакъа потребителага дlакхачалехьа дlаоттадий лоаттаду, чакхдоакх, дlа-хьа кхухь, дохк. Уж процессаш кхетамца вlаштlехьъйкарах доахк кхом бара дийнна кхоачамаш. Хlаьта хlанз укх сахьате цхьадолча мехкашка — СЭВ-а членашка дlаоттадаь лоаттадеш довш дола баьцадаараш соми — 30, дулх — 12 процентага кхоач. Юртбоахама продуктех кхачан доакъошка пайда эцара юкъера боарам 75 процентал, — хlаьта цхьаццайолча производствашка — кхьметтал 30 процентал а хьалбалац. Из бахьан долаш социалистически содружества мехкашка хlара шера хьахул 300 миллион тонн совгlа ловдам боаца продуктеши отходаши. 70-гlа шераш чакхдолаш СЭВ-а членаш долча мехкий шурий даькъа отходех доаллар 1,7 миллион тонн шурий шекар, 1,4 миллион тонн шурий белок, дукха кхы тайпа пайдана компоненташ. Цlагlара кхачан отходаш дикка дукхагlа хиннай бахача наха юртбоахама продукци дукхагlа юаш хиларах.

Цу дерригача хlамаша юртбоахама продукцех комплексно пайда эцанза а хlаьта иштта отходех кхачан промышленностан доакъарех технически гlулакхаштен пайда эцанза дардоацача кхоачадир гlулакх. Уж дешаш къаьстта боккхача лоархlаме да вай мехка — аграрни продукци регионе эггара дукхагlа йоаккхачон пайда эцачоа. Укх тlехьарча 15 шера, масала, дукхагlа хулача бахача нахал 2,5-зза хlана яккхацар аьнна дукхагlа йоаккхар вайцига юртбоахама продукци. Цхьабакъда, продукцех пайда эцара даьхе дукха я къоастаяза йиса проблемаш. Даьча лоархlамаша хьахьокх, хlана йоаккхар миссел йола продукци дlа-юха кхухьача, дlаоттаь лоаттаеча чакхйоаккхача, маьхала йоаккхача хана кlезигагlа йойтаре. Бухсоцаш дусаш дола ялат 20—25 процент, баьцадаараш, сом, коартолаш — 30, дулхи шурен — 10—15 процент дукхагlа хилийта йиш хургхилар. Уж дукхагlа хул укх цхе шера планагlа лаьрхlа юртбоахама продукци дукхагlа яккхара боккъонца йолча объемел.

Цудухьа, 1990 шерага кхачалца йолча ханна оттаьча, КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумо къобалъяьча Кхачан программе керттерча лоттамех цаl лаьрхlад «юртбоахама продукци яккхара, чакхъяхара, дlаоттаь лоаттаяра прогрессивни технологеш шерра юкъеяхьара, ший тайпарча транспортаца из дlа хьа кхухьяга вlаштlехьдаккхара наькъаца из кlезигагlа йойтилгеш цун дикал лаьхъенгеш».

Уж декхараш кхоачашдара программа тlа оттадаьд массе оаlорахьара капиталовложенеш агропромышленни комплексана (АПК) тlаерзаега. Масала, укх итт шера ерригача АПК капиталовложенеш дукха совгlа-эцашагlа йоаццаш 30 процент дукхагlа хуле, юрталка наьхъаш дахкарга йохийта инвестиценш 1,9-зза, кхачан доакъошта лаьрхlача машиностроене — 3-зза хlана хилац аьнна дукхагlа хургъя. Алхха 1981—1985 шерашка юртбоахама продукци дlаоттаь лоатташ моттигаш хьалъяра хьожаду 15 миллиард сом, вешта аьлча 1976—1980 шерашкарчул 1,6-зза дукхагlа. Укх итт шера кхачан промышленностана продовольстве торговлеген 4,1—4,6-зза дукхагlа технологически оборудовани кхоачергья 1976—1980 шерашка мехка хьаьчул. Дикка лакхлургба оборудоване технически боарам а. Из дlаоттайнача йиш хургья бийдал дикагlа чакхъяха, кхачан продуктай дикал лакхъе, цар ассортимент шеръе.

Духхьал кхачан доакъошка техникен технологи эргальха тоаярах дулха ресурсаш 10 шера 3 миллион тонн совгlа дукхагlа хургъя, шура — 6 миллион тонн, шекар — 2,5 миллион, генарий даьтта — 0,2 миллион тонн. Дикка дукхагlа хургья промышленноста, общественни кхачан предприятей, бахача наьха цlагlара хьауха, кхачанна, доакъара, кхыча гlулакхашта чакхйоаха продукташи отходаш. Кхоачамаш lалашмате доккхий да укхаза. Масала, СССР шурий промышленноста шоллагlча бийдалца (морзаца, обратаца) я 750 эзар тонн гаргга белок, вешта аьлча, дукха совгlа-эшашагlа йоацаш 4 миллион тонн хиллал долча дулхаца миссел. Хlанз укх сахьате кхачанна лаьрхlа чакхдалац 23 тонн мара морз. Шурийна меттел lаьовшта мелаю хlамаш хьаяра морза цхьадолча даьнах пайда эцаро йиш хулийтаргья хlанз хьайбай боахаме дlаухийтача 8 миллион тоннах тоъал доккха дакъа кхачанта дахийтара мукъадакха.

Цу проблемаех дукха ярам, Советски Союзо укх массехк шера шинна а оаrlонна гlойле йолча тайпара СЭВ-а членаш долча кхыча мехкашца цхьана гlулакхаш е леладеш къестаю. Укх тlехьарча шерашка йаьхача хана цхьана гlулакхаш леладара програмаш (ДЦПС) кхоачашъе йоларца дукхача оаrlорахьарен шин оаrlорахьарен хьинарегlа леладеш да уж. Масала, кхачан ДЦПС наьнъагlа цхьана lилма-технически гlулакхаш леладаро цига дакъа лоацача пачхаьлкхенашка йиш хулийтаргья 1990 шерага кхоачаш даьттай-хьоаналий промышленносте кхы тlа а 25—30 эзар тонн генарий даьттен 3 миллион тонн тоадаь доакъарагlи, свеклай-шекара промышленносте — 600 эзар тонн шекар, дулха промышленносте — 500 эзар тонн дулх даккха, консерви промышленносте — чакхйоахаши дlаоттаь лоаттаеши йовш йола бийдал 1 миллион тонн кlезигье. Машинаш еча ДЦПС доазонашка кийч а яь производствана юкъехьоргья консервни, шекара, дулха, шурийн даьттай-хьоаналийи заводашта, продукташ чуювхкаран кхачан кхоачалаш чуюттаран лаьрхlа поточно-механизировани линеш, холодилаш боахама оборудовани.

СССР Кхачан программа кхоачашъярца гlулахк долаш я 1981 шера июле — августе вежарашка йолча партейкулгалкой Крыме вlашагlкхийттача хана советски кхачан промышленноста модернизаци реконструкци еча цхьадолча СЭВ-а мехкашачленаша дакъа лацара хьакъехьа яь вlаlадаш. Венгерски опытах пайда эца лерхl, масала, дулха комбинаташ, сом, баьцадааран, коартолаш чулоаттаю хранилищаш хьаъеча, сомах консерваш ечен хий доахачея, торговлен общественни кхачан предприятеш хьалъеча. Шерагlа юкъехьа мегаргйолаш я цlагlа кхачах хьакъеста отходаш доакъараш хьадара чакхъяхара даькъера ВНР, ГДР, ЧССР опыт.

Вай Кхачан программа кхоачашъяю эггара хьалха шоай торонех ма могга дукхагlа пайда эцарца. Цунца цхьана керда торонаш хьаулийт цо вежарашка долча мехкашца вlаши гlойле йолча тайпара цхьана гlулакхаш леладара, цу даьхье юртбоахама бийдал юкъеххьача рационализаци яра а. Цхьан оаrlорахьара юртбоахама продукташ дlаоттаь лоаттаяра, дlа-хьа кхахьара, чакхъяхара технологеши технически средстваши эргаьхьа тоаяро, программа тlа лаьрхlача тайпара уж средстваш шеррача масштабе арахецилга вlаштlехьдаккхаро гlо дергда СЭВ-а рынкашка йола СССР экспорта торонаш шеръяра.

Борис ФРУМКИН,
экономически lилмай кандидат.
(АПН).

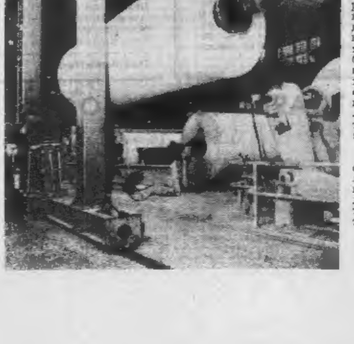

Сыктывкарски хьуипромышленни комплекс — Коми АССР столица Эжвински района керттерьярех предприяти. Хьинаре а де лерхlар дика кхоачашде тlерташ а предприяте коммунисташа, халкъа депутаташа болх бар бахьан долаш коллективо хьал хьалха карарояльй хьуихимически производствай проектни мощносташ. Укх шера потребителашта дlаяхьийта лаьрхlад планал совгlа эзар тонн картони каьхати, дукха кхыйола продукци.

СУРТА ТlА: Сыктывкарски хьуипромышленни комплекса картоне-каьхата производстве. Тахан мехка хlара дизьлагlа долаr книжка сыктывкарски каьхата тlа кепатохаш да.

С. ГУБСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

ДЕЗАЛА СИЙЛАХЬА ГӀУЛАКХАШ

СОВЕТСКИ СОЮЗА ГӀУЛАКХ ДУ ОАХА!

«Рота, сайрийнарча поверкана — дӀаоттаӀ». Шераштa юкъе гӀолла ехаш хоа из команда эскарера школа чакххьаьнкхача хӀерачена. Повеpкаш хул ротин батальонии, полковой а кенам тӀа а. ХӀаьта кӀеззига дӀахо хьежача?

Аз дувцаргда шоай тайпарча, дезала гӀулакхех.

ГӀалгӀашха болча Аушевгӏар дезале хьалххийнаа тӀах аьнна, гӏов-сибат долаш вола кхо воӀ: Русланн, Адамн, Бахьауддини аьнна пӀераш техкай царех, хӀаьта вежараша шоашта херже говзал — вай лаьтта лораделга. Кхо воша, «кьам» яхача графа тӀа «гӀалгӀа» аха дош яздеш болча дуккхача эзарнех кхоъ. ТӀакхха кхы а цхьа цифр: 500 (а, дешаца яййча дикагӀа хургъа — кхи бӀаь) тӀемахо вахав Аушевгӏар дезалереи цар гаргарча наьха дезалерен Сийлахьбоккхача Даймехка тӀем тӀе. Эскарера структура йовзаш болча яхага дӀалархӀийта царех масса отделени, взвод хул, хӀаьта вай хӀанзарчоа белгалдоаккхаргда даккханза даргдоацар, вай советски календара тӀа дӀабахача тӀем тӀа даьче доккхагӀдолча тӀемий 40 шу дизача хана: сийлахь - доккхача эскаро ба катайча халкӀаша бехкйтараш — сийлахь - доккхача эскаре бац дӀаякита нах.

АушевгӀар тайпаи уйлаво фронтовой шерий кхачча эпизодаштa юкъе къаьстта чӀогӀа лелаю цу тайпара яр. Таханарча кхаь веший хургвола даьцца вьо даьвоша, хӀаьта цу хана ялхайтта шу мара даланза хинна кхуви воагӀа зӀамсаг Хьажбикар, тӀом хьайнача шоллагӀча дийнахьа военкомата наӀарах чуиккхар.

— Фронте ваха безам ба са.

Шийна начбекача массане а юкъарча бало кӀаьдаьз вола военком, шийн ваггӀачара шорттига корта хьалъай а баь, аргӀагӀа чуваьначоа цӀимхаро бӀарахьежар, из ше зувш санна:

— Хьай цӀентахьа дӀалла Ӏа, кӀаьнк. Хьо ваха гӀертача моттиге кхувсараш тополгаш яц хьона.

Хьажбикара кроза цу гаьнарча лоамин моттигашка эвгсовски бухгалтери массаза а лиар ше дар сихха деш: вай ялхайтта шу даьлча дан наней «пийсде» дага хинна вай тешал доацаш хьалхийнавар из.

Фронте вахар Хьажбикар. ДӀа а вахар, иӀа а вера. Орденаши медалаши ухнаш, вз а вена хьалъэттар даьней зӀамагӀволча вешийна Султанан хьалхашка. Хьалхарвар, бӀарахьежар — доервадкр кулгаш: нӀант ва! ШоллагӀвар — даька раьза воацаш йист хилар: Хьажбикара хана-м шин шу тӀа ма тохнийтадарий Ӏе из фронте вахийтар дукха, сона тохийта а ма могаргдарий хьона уж. Шин шу тохача — даь шу а тохаргдар.

— Сих ма ле хьо, — юхасоцавир воӀ къаьвнначa Юсапа, — хьо ногаш тӀа отте, хьай цӀан бераши хьалъоттадой — хьона а керадоагӀаргда де дика гӀулакхаш.

Халахет, нах хьогаш гаьна йоалаш йола навказски Ӏоажал Аушев Юсапа гаргаена: тувленначоа тара я из граждански тӀема ноопацна, берайтталагӀча шера аьхкий чрезвычайни комиссара Серго Орджоникидзе командовенегӀа кӀайча бандай гебагӀаштен пхорчвштен из духьала лаьттача хана, цул тӀехьагӀа массех шу даьлча, бӀарччача деношка массе тайпара оргдешаш къестадеш, хӀаьта сайренашка, кулакий хоадальча топашкара деттача пхорчех тувла а луш, нах коллективизаце байранха вӀал гулбеш из хиннача хана. Таханарча деношка кхачалда вахи висаваш, колхозий эггара хьалхарча гӀалгӀай председателех цаӀ, бӀаргавайнавац цунна хьалххийна, аь цӀен Ӏоднна йийлаш «Целинни лаьтташ наредерзадарах» аха медаль а йолаш ше вахча моттиге юхаккхьачаи ший зӀамагӀвола воӀ, дийшадаш «Лорадаь яраз» аха цун книжка, ший вийй кхо воӀ — Руслан, Адам, Бахьауддин — мархӀайсллаваш цхьанепа тӀехьа шоллагӀвар воагӀаш отпуске уж баькача хана: Советски Эскара шин капитани лейтенанти.

ВоӀхарга хьежачул дуккагӀа хьийжар Русланага, почтальон малагӀча оагӀоракъа ласт-хьоӀ кхаш даим ара а хьежаш. ХӀаьта юххера а, хрза оалхазар санна цӀаргӀа телеграмма кхаьчача. Юсапа Султани Эсолта Тамарин шоай хозагӀа дела баракъаш тӀа а дийхa. поезда духьалбахар, тӀакхха, шийн аьшка йорт цо кхоачаш соца а ялехьа, тоссавенна тӀера Ӏо а кхийха, шийн даьнен паннев мархӀакхийтар Руслан. Халхара буэ бегӀар — зов деллар медалаш цӀелинах еннача даьгарчо, напал баьхан долаш еннача наьнагарчо, тӀема денал, майрал, турпалал баьхан долаш беннача воӀагарча «Доноча Седкъо». Иштта да из, дукха ха йоацаш мотострелкови батальона командир хинна, М. В. Фрунзе цӀерагӀча Воени академе хьалхарча курса дешархо вола капитан Аушев Руслан — Советски Союза Турпал.

ДагадоагӀа сова цунах лаьца дийцар академе курса начальникаца полковникаца А. Романовица.

— Лыжни кросс дӀайолаялале хьалххагӀа сона хьатӀаьвера Аушев: «Фу дича бакъахьа да, аз яьккхача хена лыжаш тӀа мича ваьннав со-м? Со тӀехьависа воагӀе — «хьежалахь Турпалга, из Турпал а ва...» аргда сох. Меред хӀаьта, хьо ва, ца хохкалуш Ӏийча, цӀаьдха вӀашагӀкхийтача хохналургволаш тӀехьадаьккхача могаргдецай ка? «ХӀахьий, — йоах, — на кхы а дикагӀа да хьона. Турпал воландь озабезам бу аргда. Ай мичара, цунах хӀама хургдац, из се кӀалхарвоалийтаргвац, хьалхабоагӀачарца а воагӀаргва».

Вахара кхыча гӀулакхашта юкъе из — ас се кӀалхарвоалийтаргвац яхилга — Аушев Руслана хьалхарча моттиге латт. ЗӀамига волча хана деша Павка Корчагин санна хила гӀертар хозахета хиннедаш пуя. ХӀаьта кхийнача шерашка — цхьаьнха, дукха ха йоацаш цун полка командир хинна Советски Союза Турпал подполковник Евгений Васильевич Высоцкий санна а.

Вагара дош кхоачаш ара а далалехьа, хьештдале хулга оамалагӀа а, шоайла дагардар ихетадора комполка Высоцкен комбата Аушевеи къамаьл дӀаьхде йиш йоацаш хьал эттача хана: шоаш ца кхобеш гӀулакха мутӀахьа болча нахa дуацига йоацаш раьза вар уж шаккхе а, «тӀакӀелтӀа доахаш ца а дуцаш» бакъдар шийне а духхьал дӀаоалар. Цхьа мара хиланзар царна юкъе кхи ца хеташ дола къамаьл. Велакъежар нийтхьа хьула а даь, аьлар Высоцке комбатага: хӀанз хьо-м, Руслан, кастта академе дӀа ма гӀоргвий — шин вешийна а гӀо де йиш хург ма йий хьа, фу деш лелартба уж укхаза, яьссалеле тӀехнаш йотташ... «Веташ дӀакхоачашбе» кхензар Евгений Васильевича. Комбата фуръашка лабиага кӀалхара тӀалекъар цунна, хетаргаьа, хӀанзчул хьалхагӀа цунна бӀарга ца дайнача тайпара дола бӀаргаш. ХӀа а, уйла йир Высоцке, хӀимах сакхувш саг а ма вар цун комбат, хӀаьта а моттигаш нийсьлу цунна а бегаш ца безаш. Цхьабакъда, кхы тайпа хаттар-м дир цо: фу деш ба вежарий?

— Хац сона-м, — аьлар Аушева хӀанз а дикка раьза воацаш.

Боккъаллар аьлча, цунна ха а хацар Адам цун, Руслан, батальон пӀааза кийчлулга, хӀаьта Бахьауддин цу батальоне рота командир хургволга.

Хьадувла. шийтта шу хьалха хиннар дагадохаргда вайна. Цу хана Юсапа Султана шовзткъе пхиъ шу даьнадар, цӀагӀа гулбеннабар хьавцийи, гаргара нах, цӀаьнне вӀад текъабир: вай АушевгӀар, ах эзар саг тӀем тӀа хиннав, орденаш а медалаш а тийнай вайна, цхьабараш сержанташ, старшинаш болаш цӀабаьхнаб, бакъда, аьараш вайна юкъе гуш бац. Долче, хьона. Юсапа Султан, тӀадулд оахa Ӏа хьай къонгаш училище деша бохийтаргa.

Султан хьалгӀеттар:

— Хоам бу аз: шиъ, Адам а Руслан а, училищера вызов ярга хьежаш ба, хӀаьта зӀамагӀчо сон шийн навен садаккха дитац ше хьалхагӀа хӀана ваьвац, яхаш.

— ТӀакхха фу даьд. — цӀаьхха къамаьла юкъейиккхар Бахьауддин. — аз селхан тире нийса топ кхесса приз яьккхар.

Вера хана тӀах вьна хинна кӀаьнк! Цунна цу хана хацар округа бӀун командующе ярно йоаккхаш ше топ кхоссаргйолга, хӀаьта цунца кьувсаш хиннача шин кулг дӀа-юха а дахийта: «Товаш кхувсара спорта мастералла кандидатаца нийсвала могаргдий?» аргдолга, цига венача индарала Турпала цӀи яьккхача Аушева воша-м вац хьо? шийга хоьттаргдолга. Дукха ха йоацаш учеешка белгалаьиначун а воша вий хьо, арга цунга.

Хьаьший вӀашагӀкхийтта баьгӀа дагь шу даьнначул тӀехьагӀа зӀамагӀвар а боккхагӀчар наькъагӀа гӀоргва. Курсантски гӀулакхаца Орджоникидзевски лакхерча общевойсковой командин учалища классашкен аудиторешкен чакхвоаккхаргва из. Адамен Русланев хинна взводин Пестин Виктор Бахьауддина ротин хургва...

Тахан а тӀехьа отпуске болча хана шӀабоагӀа вежарий-воcараш, вӀалла а кхоачалац цар къамаьл, тӀаккха цӀаьхха хьаура а дийлхе футболах ловза болх. Наьас хоара хьвара а яьле пӀогӀа тох: чудувла! Мичара! Ди арaвoал:

— Сайрийнарча дезала поверкана дӀаоттa!

— Из фу поверка я, пхьер а дaaлехьа? — доц юкъекхосс Адама.

— БоккхагӀчарна юкъелелхарах увольнительни а йоацаш хье хисача ховргда хьона из малагӀа я.

Иштта гӀулакх эттача мара а цу тайпара мара а даьпа беган бац вежараша. Бера хана деза боарам боацаш сий ду цун. Аушев Русланах аьлча, бера хана денз дицлац цунна цхьа хӀама.

Цар цӀагӀа уллар даь портрет. ХургӀолча шийн очерки турпалаш лехаш на цӀагӀа воацаш дукха ха лькхача Руслан ловза оттар. Аьрда оагӀорахьа дӀа а етте портрета бӀарахьежача — да аьрдехьа хьежар. Аьтта оагӀорахьа эттача а даь бӀаргашта кӀалхарвилацир из.

ЦӀи санна йоагача аьспене а даь бӀаргаш хьалхашна латтар цунна. Ара учеиеш а йолалуш яр батальон. геттара чоалхаче декхар дар кхоачаилде дезаш хиннар. ДӀа мед хьежача лаьстараш хӀанза бaькка кьона сатийсбор. Бакъда, цхьан ротера «ветеранаш» запасе дӀабахийта ца яхуш бисабар. Уж зӀаовттабе аз хьажа баьхкарий бӀарг дукхагӀа тӀоттаргболчча?

Хьажа баьхкарий дараш а ца гуш, юха а даь бӀаргаш дайра цунна: «Ма хьаькъал долаш саг ва хьо! Хьажа баьхкараштa тахан кеп оттаергья Ӏа, кхоана моастагӀа Ӏехалургвий хьога?»

ЦӀаьхха даь бӀаргаш тӀакхаьчар Руслана, цо Турпала Дошо Седкъа хьаэчача хана. Цар ше хоставой хьалха велар, бакъда, цхьадолча хӀамаех лорвала везилга а а хьалхадоахар цар. «Хала хургда хьона, воӀ, бакъда, воха ма воха». Дукха ха яалехьа пох кхетаргва из. военничар оаллача тайпара, атаке болхечар мугӀараш нийсду саг ше волга хайначул тӀехьагӀа. Из цо кхетадергда хьалхагӀа шоай полке, тӀаккха экзаменаш а йоацаш Советски Союза Турпал хиларах тарра академе ше дӀанийцача, ди техача санна цига цӀаьхха дагадохаргда цунна: экзаменаш йоацаш дӀаэцар — из а экзамен ма йий, тешама экзамен. Кхычарел тӀехьависарах дуаца а эшаш дац. Юкъе хинна а варгвац — моллагӀча совгӀато а наха юкъера белгалвоаккх саг, хӀаьта ер-м хӀаьта а вета а... Вежараштa а тӀйша болх бе йиш яц: Адама батальон полке эггара дикагӀа я. Бахьауддина рота — батальоне.

Кхо воша... Шин бӀаь кховатъе итт миллионашa юкъера кхоъ, кхаь АушевгӀарна а уж санна тешаме, цхьан декхаро кхотабаьча, цаӀ болча тӀема дезала бе гера деллараш.

Нагахьа санна цу позицешкара хьежача, вай хӀара роте я дезала поверка.

Подполковник **В. КАЛИНКИН.**

(Укх шера 21 февралера «Правда» газет).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Машаран дунеи халкъаша цхьана гӀулакхаш леладарaи тӀехьа

«ДИАЛОГ ДӀАХОЯХЬАРА НАЬКЪАШ ЛЕХА»

Дунен халкъашта юкъерча гӀулакхашта йолча Нью-Йоркски Совета член профессор Роберт Легволд лаьттар дукха ха йоацаш СССР Ӏилмай Академе ВӀашагӀкхийтача Штатийи Канадан Институте хиннача семинара дунен халкъашта юкъерча гӀулакхий теоре специалистий группана керте.

Иштта аьлар цо Агентство печати Новости специальни корреспондентага Брук Михаилага шо цунна къамаьл дем.

— ХӀанзарча американско-советски гӀулакхий корта болаш дар фуд, Хьона хетачох?

— Цу дешага шин боараме хьажа веза. Хьалхара боарам — хӀанзара американо-советски гӀулакхаш вай мехкий арахьарча политиках хьахинна хӀама санна лархӀар: вож боарам — США администраци моллагӀа хуле а советски кулгалхочун оамал мичча бесса хуле а, цӀаьхха а дӀалргйоаца ваха-ро дӀадехарашка диллача геттара лоаркӀаме йола вай пачхахьалкхений проблемаш.

Сох пессимист а лархӀийта, амма хьалхарча боараме гаргарча хана юкъе латта гӀулакхаш тоадаларга догдаха хале да, хӀана аьлча цатешамахи моастагӀалахи пиаз я цу гӀулакхий атмосфера. Из хӀама къаьстта белгал долаш да е гера хьадара тӀахьожам оттабара даькъе а е экономика сфере а цхьан гӀулакхаш леладара йола реальни форма леха лоаш йоацача американски оагӀона. Америка раьза яц диалог е, кхыметтал Персидски залива, Гаргарча Малхбоален, Къулбехьарча Африка, Центральни Америка зона санна йолча стабильность йоацачем кризисни моттигий районашка мичча тайпара гӀулакх лертӀаданкха йиш хулийтаргйола диалог а. Цхьабакъда со тийша ва, вай бӀарго чулоацача перспективе, вай теркал ца де йиш йоацача хьалаша шинна а оагӀона гӀойленна хургйола решенеш леха езача вай оттадергхиларах.

Дукха сай мехкахой санна, хьабала пайда боацаш дола хӀама лерхӀаш вац со гера хьадара тӀахьожам лоаттабаре дош къоастадера, экономически даькъе цхьан гӀулакхаш леладелга дегӀадоладара тӀадерзадь хинна 70-ча шерашка, разрядка лаьттача хана, цин мехка юкъера гӀулакхаш тоаде гӀерташ леладаьраш. Со тайша ва гайна е ганза цу е воккх форме из процесс юхайолалургхиларах. хӀаьта дикагӀа а да, нагахьа санна из хӀама хьалхагӀа хуле, тӀехьа а ца хулаш.

Со цецваргвац, нагахьа санна карара иттшере чакх а ялалехьа Советски Союзаи ВӀашагӀкхийттача Штатаи тей юкъера гӀулакхаш дикка тоадало долалой. Из-м мичaл вай барт ца хулийташ йола проблемаш тӀелхьара а дӀаяргья, е новкъа дала хӀана доцача партнерства шераш дӀадолалургда яхилга. Сов йоккхий я вай мехкашта юкъера башхалонаш.

Цудукъа вайна хургдар да вай обществашта системаштеи юкъе геттара хала хургйола яхь йолаялар. гӀулакх иштта дале а, со хӀоаргга тийша ва, цу яхь довл де йиш хургхиларах.

— Фуд американцашта Россех кхерр? Царна хетачох, миштад Россе сибат?

— Американцаш нейтральни а бе-башха цахеташ а бац Советски Союз. КъайлагӀа дац. ВӀашагӀкхийттача Штатерча дуккхача мугӀарерча наха СССР «терра инкогнито» хилар. ГӀалат варгвац со, нагахьа аз оале, советски система даькъе йоазув ца ховраш санна ба дуккха нах.

ХӀаьта советски наьха оагӀорахьара дилла я холуш да американски халкъаца уж дог дика долаш хилари тха мехкацера гӀулакхаш цар къайле йоацаш леладара. амма со валлац хӀанзарча дунен тӀа ВӀашагӀкхийттача Штаташа леладу гӀулакхаш а цар объективно ищтта кхетаду ала. Американски оагӀорахьара-м дукхагӀа гуш да тешаш цахилар, ца тешаш ба дукха бахa нах, политически гӀозараш, конгресс, моттигера политикаш. МугӀара американец мугӀарерча советски гражданинаца уйла мишта йолаш за ала дикка хала да. ХӀаьта а сова хет, моастагӀал долаш вац аьнна.

Аз лерхӀ, американски советски наьха вӀаши уйла мишттай, уж мел вӀаши тешаш ба яха проблема къестаераш шинна а оагӀон массови информаце средствааш я аьна. Нийса хургда аьлча, хӀаьта из боккъонца бакъдолаш а да, нагахьа санна американски кулгалхоша Советски Союзах кхача бесса дувцаре, цунцара гӀулакхаш кхыча наькъаца леладоре, тха мехкарча наьха уйлаш а, шено йоацаш, дуккха сихагӀа хувцалургьар аьна.

Шено яц мугӀарера американец тешаш вац Советски Союзахи цун политикахи. Бакъда, цунца цхьан цо кхетаду. ВӀашагӀкхийттача Штаташа Советски Союзаца шинна а оагӀонна пайдана дола гӀулакхаш леладе дезилгеи боккъонна барт бе а лерхӀаш гера хьадара тӀахьожам оттабара даькъера переговораш дӀахо яхьа езилгеи.

— Фу оалалургдар Хьога советско-американски гӀулакхаш дегӀадахара перспективех?

— Американо-советски гӀулакхаш дегӀадахара кӀийлен тӀара лостам кхоъ хила тарлуш да. Хьалхара лостам — диллара конфронтаци. тӀехьара цунах хила йиш яр тӀема тӀатакхар.

ШоллагӀа лостам — «хье а ваха, нах а бахийта» яхача йоазаш йолча американски принципа боккъонаь тӀа ца товже а, машаре цхьан дахара курс.

КхоалагӀа лостам — вай Ӏилман дунен тӀа «конструктиви доал дулуш йола яхь леладир» оалаш термин а йолаш дола вӀаши леладу гӀулакхаш, иштта аьлча машаре цхьан дахарал а тӀед дола гӀулакхаш. ХӀаьта цо дӀадех гера хьадара тӀахьожам лоаттабир, торговли а экономика а чулоацаш долча цхьан леладеча гӀулакхий деррига лостамашка прогресс хилар. Цу гӀулакха вӀаши мархӀалелха дезаш, ца дезе а цхьане дувцар шоллагӀчо боккъонца кхетадеш, шо шийн партнера метта хилча, мишта хургвар аьнна йола уйла керга чуйоагӀаш, кхыметтел партнера яхачоа раьза веце а, дунен проблемаш мишта къестае еза яхача деша хьакъехьара цун мотиваш кхетае гӀерташ хила веза.

Гой цунах оал аз «конструктиви доал дулургдолаш йола яхь».

— Мел новкъостал дергда вайна юкъера гӀулакхаш дегӀадовладаре торговли тешаларо?

— Сова хетац хьалхашка увттаду политически декхараш кхоачашдара вӀаши юкъе латтача экономически гӀулакхех пайда ийбе беза аьнна. хӀаьта нийса лархӀаш ва тайп-тайпара санкцеш увттаяр а. Экономически санкцеш шийна духьала латтача оагӀонга ше леладу гӀулакхаш хувцийтара лоаттабеча Ӏоткъама форма хьисапе пайда ийбе гӀертар из цхьанна тайпара а нийса лархӀа йиш йоацаш дола. феодализма замегӀарча уйлаш тара дола хӀама да.

Аз лерхӀ Советски Союзацара торговл гӀулакхаш шердар ткоашта пайдана да аьна. Бухсоццача кхаьчача, цкъаьнвахьа ца хуйпе а, царга хувцалургда вай мехкашта юкъе лелача деррига гӀулакхий хьисап.

Цу тайпара дола дика хувцамаш дара йола Ӏалаьмате лоархӀаме фактор я торговли. Шено яц, дукха проблемаш ийслургья цу вавъ тӀа. Советски Союза я централизованни, планови экономика. Йоккха пачхахьалкхев цхьа форма но хӀама я иа. Из теркалде деза, тешаме дола торговл бувзамаш товсарга бодача новкъа дика толамаш дахара дуккха проблемаш къестае езача тха системера чоалхане хӀамашa санна. ЛоархӀаме а кхыметтал хилеза харгдоацаш хӀама а да вай халкъаша цхьанне шоллагӀчун уйлаш кхетаелга а царна юкъера тешаме кӀоаргбергбоза шерра культурни контакташ товсар а.

(АПН).

МОЗАМБИК. Энергетикаши горнякаши кийчбеш йола профессионально - технически город Тетера училища «Каргидрокомплексана» «Карбонок» яхача нӀор боаккхача пачхахьалкхен объединенена а лакха говзал йола болхлой кийчбеш я.

Советски Союзон кхыча социалистически мехкашеи Мозамбика дукха новкъостал ду къаман кадраш кийчъеча. СССР-ера кхаьчача технически средствашцеи гойтара пособешцеи кийчъяь я 7 дешара производствени мастерскеш, 5 специализировании класс. ХӀана укхаза болх беш болча советски хьехархоша дӀалу шоай опыт мозамбикски кагийча нахан мехкараштеи.

СУРТА ТӀА: ПТУ занятешка Ленинградера хьехархо А. В. Бойков.

К. СТРЖИЖОВСКИ сурт. ТАСС фотохроника.

Калейдоскоп

КУРОСАВА КЕРДА ФИЛЬМ

Керда фильм дакха кийчлуш ва вовзаш вола японски кинорежиссер Акира Куросава. Сценаре ларде латтар я Шекспира «Король Лир» яха трагеди. Цхьабакъда, цу тӀа дувцар тӀемо йохаш латтача XVI бӀаьшерерча Японе хилча санна хьаьохк, хӀаьта керттерча турпала, трагеди тӀа санна, кхо йоӀ а йоаьш, шийн рузкъа цо царна дӀадекъаш вола кхо воӀ ва.

Куросава дувц, фильма идея шийна дагайоалла дуккха шераш де, бакъда ахча ца хилар бахьан долаш из кхоачашъе ца могаш лийннав ше, яхаш. ХӀана французски шин компане дош деннад цу гӀулакха эшаш дола 8.2 миллион доллар ахча хьожадергда, аьнна.

Фильма тема хӀанзара яр санна я, цу тӀа дувцар юкъерча бӀаьшерера хӀамаш деле а. Фильм дакха долалергда апреле, хӀаьта дуккагӀча даькъе Хоккайдо яхача гӀайрен тӀа доаккхаш а хургда. Укх шера болх чакхбаккха лерхӀаш ва режиссер.

(АПН).

ДЕЛЬФИНАШ ДОДАЧА ХИ ЧУ

Додача хи чу геттара кӀезига нийслу дельфинаш. Сел дукха йоадача уж лелаш йолча моттигех цаӀ — Инд яха хий фордага кхоачача моттигашка я (Пакистане). Дельфинаш укхаза бӀаргалйнай 1974 шера. Цу хана моттигерча Ӏаьдалаша кийчъяь хиннай дельфинаш тахкара а лорара а лаьрхӀа йола программа. Уж лела район — 240 километр дӀаьха йола додача хин участок — дӀаихайкаь хиннай заповедни зона а аьнна. Цунах хьахиннар пайдане долта гуш да: цу шерашка додача хи чу лела дельфинаш 150 - нагара 367-нага кхоачаш дукхагӀа хиннай.

(АПН).

ХАРЦАХЬА МА ЛЕЛА, ЕТТАРГЬЯ ХЬОНА!

Школе бераштa саьргаш деттилга дӀадаьннал аьнна шоана хетё, из бакъдац шоана. Из шерра леладеш да Карибски форда тӀарча Сент - Винсенте яхача гӀайрен тӀа. Керттерча даькъе уж детт ялхайтта шу даланза долча маӀача бераштa. Бакъда, сов тӀехбаьнкха «кхетам» бола гӀерта воспитателаш ихаозар духьа укх шера лаьрхӀа законодательство тӀаийцад, цу практикана цхьадола доазонаш оттадергдолаш. Масала, нахи бӀарга а гуш саьргаш детта йиш яц, хӀаьта еттачa хана цӀита лор хилаза а варгвац. ПравилагӀа доагӀаш да иштта хьадда боарам бола саьргаш мара детта йиш йоацилга а.

(АПН).

Политически обозревателa заметкаш

Вашингтона Ӏарбий полигон

ТӀа-тӀа сомлуш латта Сирена Израиля тӀатесса тӀема кхерам дика товш ба Вашингтона Гаргарча Малхбоалерча официальни политикаца, хӀана аьлча Рейгана администраце, цо ше залавени яьча тайпара, хӀана а боккъонна пайда ийцa аьннаца Ливана дукъала Израиля яьча агрессеч «хьахинначa динача торонех». Нагахьа санна из иштта денаре, вашингтонски Ӏавдалашта хьогте а могаргдар Тель-Авива керте латтараш шоай метта Ӏоховшабе а дух-духьача санкцей шийла хий теха экспансионистски уйлаша дӀаочъдаь цар корташ шелде а.

ГӀулакх, гуш долчча тайпара, кхыча бесса да. Ӏарбий кхоалагӀча мехкара гӀулакхаш а стратегически партнераша цхьан оттаьча тактикиах дале ма доагӀара чакхдоварo йоах цу регионера событешa дага а доацаш иштта нийслуш а йоацаш. хьалхе а дагальцнача тайпара дегӀаухаш я. «Африк-Ази» яхача парижски журнало белгалдоахачa бесса, президент хиннача Дж. Кеннедена хеташ хинначох, США дилла а хиннай. «Ӏарбий а палестински а къамешта дага латтараш кхоачашхургдолча тайпара конфликт къоастве раьза ца хилча аргӀвоацача Израиль кхачалара эшаш йола средствaш кхоачам боллаш болaш».

БӀарччача тъаь шера пайда хӀала ийцабаш цу средствах? Наха ийнача американски президента хетaш хиннарчох. цу гӀулакха дукхьала бер цун правительствана чубоагӀаш хинна тӀема политически стратегеш. Цар хьаллаьца кертера идея кхаззенна яр Израилах Ӏарбий дуненги цо Советски Союзаца цхьан гӀулакхаш леладарен духьалерча эффективни гервах санна пайда эшаза барт ца хиларца. Из идея къоабалъеш яр Джонсона, Никсона, Картера правительствашта хӀаьта тӀана из чакхйоаккхаш я Рейгана администраци а.

Цу дерригa йоах. Израиль дилла а хиннай. хӀана йолаш а я Персидски заливa мехкадаьтта доаккхача мехкашта США а ерригача Малхбузен а хьаьштaшта эшаш йола политика малагӀа лостам болаш хила еза мичча хана а дӀагойта гӀо деш йола сов дикa региональни вож.

Нагахьа санна Пентагоно, лаьттан шар хӀанзе а тӀема действей тайп-тайпарча театрашта йийцьа хилар терналдича, Гаргарча Малхбоале латташ йолча событеша хьагейт. американски глобальни политика чӀоагӀа кхераме лостам болаш хилар. Тайп-тайпарча регионашка шоаш мехкашта керте хоашабаьрий гӀонца шоашта «вахара лоархӀаш боккха хетача» е американски империалишта стратегически гӀулакхаштa эшаш долча мехкий территорешка шоаш чуахара методашта отработка еш да США хӀаьзара Ӏаьдалаш.

Укх деношка Ӏарбашта низаш а деш шаьръеш латта тактика дӀайолалуш йола пункташ укх кӀийлен тӀарча элементех латт. Эггара хьалха белгабоккх американски политика дагаьльлн йоалаж боллаш дола хӀама къаьсттача регионе кхоачашдергдола мохк. ТӀаккха мальнах оттаьча пачхахьалкхенна юха а ца увзаш тӀема гӀулакхашта йола лъоташ лу е эггара кердагӀа дола наступательни гера эшара юхадала а ца дезаш дола Ӏалаьмате доккхий кредиташ хеп. Цу тайпарча пачхахьалкхенга — сателлитaга агресси ара ма эшшара ния белча, вогӀанара локальни тӀом хьабе болалу. Цунах пайда эц США империски хьаштаиш кхоачашдара средствах санна.

Дизза кхетадеш да, милитаристски агрессивни пачхьалкхе йола Израиль эггара хьалха цу тайпарча американски политикаи тактикаи хьадаь хӀама хилар. ВӀашагӀкхийттача Штаташа кхыча регионашка леладеш дола гӀулакхаш терналдича, вывод е йиш а. Рейгана администраци Гаргарча Малхбоале ше лелаю методаш дерригача дуненна а шерра чуяхьа дага я аьнна. Из байъдеш дола хӀамаш ма эшша дукха да.

Къулба-Малхбузен Азе Пакистана гӀонца терроризировать де лаьрхӀа ба тахан американцаш лоалахарча пачхахьалхенашта а. хӀаьта нагахьа санна эшаш хуле США «вахара хьаштaш» бахьан езнаташ шоайла вӀашагӀлетабара а. Цу тайпара йола низа агрессивни центр хьее гӀерт Вашингтон Къулба-Малхбузен Азе а. Таиланда дукха гера а денна. ХӀаьта Японн херка а херка. Гаьнарча Малхбузерча агрессивни политикана чуозар да. цу мехках Тайжача океана малхбузехьарча дакъа тӀен Къулба-Малхбоален Азен региональни карагель бе лаьрхӀа хилар.

Из тактика а хӀана Африка къулбехьарча дакъа тӀен Заирен шаьръеш латтар а. Цу гӀулакха юкъегӀац ала йиш йолаш яц, цигара цхьадола мехкаш цу регионера шийн декхараш царга кхоачашдайта лерхӀаш Вашингтон наькъах оттаде гӀерташ йола, Центральни Америка а.

Из бахьан долаш ала йиш йолаш дац кхераме дегӀаухаш йола Гаргарча Малхбоалера событеш дукхьала Ӏарбий пачхадалхенашка мара кхоачаш яц аьнна. Къаьст-къаьстача регионашкарча шийн сателлитий гӀонца кхьйола пачхахьалхенаш шийна караерзаяра методаш кийтен тӀа латта низза доал де лаьрхӀа йола американски доктрина дукха дукхагӀа долча тӀема блокех дӀакхетаное долча мехкий паргӀатона, уж шоай мукъагӀа хилара, цар суверенитета дуьхьалерзаь я. Тахан Израильски агрессоро Сирен Ливанен лоаттаду гӀулакхаш, дуьхьала из долаш дар бакъ хилар хьакъехкаш дола хӀама мара дац.

Эдуард РЫБЦЕВ.

(АПН).

Социологан заметкаш

ПЕНСЕ ВАХАЧУЛ ТIЕХЬАГIА

ВАХАРА КЕП. МИШТА ХЕТ ИЗ ХА ЯХАЧА НАХА?

Вай мехка къоаналла пенсе тIа ваха 35 миллион сагIа, вай мехка бахача нахах хIара бархIлагIе вар. Пенсе тIа баха ха хьатIакхаьчачул тIехьагIа (маIача наха 60 шун кхалнаха 55 шун), къобеннача наха шоаш къоастаду цу шоай боккъонах шоаш пайда маца эцаргба. Болх дIахо бергба е соцабергба — из, ма дарра аьлча, **пенсе тIа водаш хилча сага гIойле хул е хилац яха** дош къоастаделга да.

Цу хаттара лоацца жоп лулга сел атта гIулакх я дац. Болх сацийтачул тIехьагIа шоай хьалашка хулача хувцамий тайп-тайпара мах бу «оптимисташеи» (шашта аргда вай пенсе тIа вахар аьттув болашагIа да аьнна хеташ болча нахах) «пессимисташеи» (пенсе тIа вахар аьттув боацаш лоархIараша). Хьалхарчарна хет, керттерча даькъе хьал товлу аьнна, шоллагIчарна — талх аьнна, цудухьа ма тар ду гаьна бовла гIерт уж болх ца буташ. Нагахьа санна пенсе тIа бахар цхьабарашта «дезала пайда дукхагIа бе йиш хургьа» аьнна хете (цIагIара боахам лелабе, унахошта гIулакх де, берий бераш кхедо), вокхарна хет, пенсионерий «цIагIарча гIулакхашка дукхагIа хьежа беза» аьнна.

Пенсе тIа болхаш хиларца дувзаденна «оптимисташта» хетараш тоъал бе-бе да маIача наьхеи кхалнаьхаи. Масала, маIача нахачул дукхагIа хет кхалнаха, цул тIехьагIа шоай могашал тоалургьа, салаIа ха дукхагIа хургьа аьнна. ХIаьта маIвча наха хет, пенсе тIа вахарах йоала гIойле шийна деш дола гIулакхаш леладарах общественни балхах йоккхий перспективаш я аьнна. Пенсе тIа бахача хила тарлуча юхамаччахьарча хIамаех лоархI маIача наха вахара режима кепи хувцарца дувзаденна дегIагара хьал талхар, хIаьта кхалнаха — цIагIа де дераш дукхагIа лар.

Лоацца аьлча, пенсионера дааькъа «бустам боаккхаш», бакъдолчоа тIанхача таргатIа ба, хетаргахьа, «оптимисташ». Социологически тохкамаша тешал ду, масала, нагахьа санна шоай дегIагара хьал талхар кхераш хаттарашта жоп тийнарех 34 процент хиннабале, болх битарах из хиннарг лоархIараш 12 процент мара бацар. Пенсе тIа бахарца дувзаденна материальни хьал-торо талха тарлу аьнна хетараш 36 процент бар, хIаьта из боккъонца бакъдола хIама да льхараш — 20 процент. Цхьоалах кхийрараш 23 процент бар, хIаьта боккъонца иштта бисараш 8 процент мара хилайзар.

Кхалнах берригаш а цхьана лаьрхIача пенсе тIа баха раьза хиннараш маIача нахал кIезиг-дукха дукхагIа ба (61 процента духьала 66 процент). Керттерча даькъе (къоастта а къабенна нах берашца цхьана бахаш йолча моттигашка) цIагIарча боахамо лоацача дакъа доккхалца дувзаденна да из: нагахьа санна кхалнаха хьалхагIа шоаш беш хинна болх дукхагIа IотIакхетар мара из деце, дукккхача маIача наьха хьалхагIа шоаш дезале ца деш хинна керда гIулакхаш кхоачашде дезаш хул.

ДАЬИ НАЬНЕИ ДАНИ НОАНОЙИ — «АЛЬТРУИСТАШИ» «ЭГОЦЕНТРИСТАШИ»

Пенсионерашеи цар берашеи боахам цхьана лелабеш болча дезалашка цкъаза нийслу дезала йоахо елга мара кхы гIулакх дац вокхача сага аьнна хетача берий эгоизм гучаювлаш. Полаш я, масала, тоъал шера яьржа, пенсионер, вийий-йийий бераша хьалхашка шийтайпарча Iун гIулакхаш гIадвахан дега новкъа доацаши кхоачашдеш вола саг санна лоархIаш йола юхамаччахьара уйла. Цхьабакъда, тха тохкамаша хьахьекхачох, дукхьал вийий-йийий бераш кхеде лаьрхIа балхара дIауха нах дукха бац: кхыметтел хIапале болх битача наха юкъе а цу тайпара бараш кхоалагIа дакъа мара бац.

Тохкамаша деча тешалагIа, дукхагIча даькъе берана, массаза а яхар мо, мел даь а новкъостал ду шоай даьшта-ноаношта — пенсионерашта боахама гIуланкашка. ХIаьта материально дукхха а кIезигагIа гIо ду цар царна. Вешта, из-м кхетадеш а да: къоанал социально Iалашьяра вай мехка лелача бIарчча цаI йолча системо, ховш ма дарра, экономически кхьчарех тийша хIама а доацаш бахара кхоачам балла средствашт ду пенсионерашта.

Моральни новкъосталал дукхха а доккхагIа хет къабеннача наха шоашта бераша беш бола моральни салоIам: «ВоIи йоIи къаьста дах, хIаьта а даим со дагавоалаш хул уж»; «Бераш — нравственни салоIам». Шоай аргIанна дукхха а дукхагIа дола бераш а хул даьи наьнех хьашташка, товрашка, оамалашка хьожаш, царна дикахетар де гIерташ: «ЙоIо кхетаду, сона киношка, журналаш, театр, курорт шийна санна а кхыметтел дукхагIа а лиилга». «Бераша кинишкаш, выставке ваха билеташ кхухь, сона цхьана ух цига...»

ТIаккха, шоай даьшеи ноанощеи болх битар мишта лоархI бераша? Дукхха а дукхагIа дараша — кийса: цхьадараша шоашта хьашт хиларах, вокхар — даьи наьнех дегIагара хьал дикагIа хиннадаь. Раьза боацараш геттара кIезига хилар.

«ВИЗЗА САГ ЛОАРХI АЗ САЙХ...»

Пенсе тIа вахарца, кхетадеш ма дарра, сага вахара кеп хувцалу, мукъа ха дукхагIа хул, хIаьта цунца цхьана — шийна дукхадезача гIулакхашта цунах пайда эца торо а. Вокхха саг бIаргаго йиш я тайжа доагIача хи йисте е таргтагIарча скверe, библиотека е кинотеатре. Цхьабакъда, къаьстта чIоагIа белгалдоалар фуд аьлча, вайна нийслу уж профсоюзий моттигерча комитеташкеи Iилма-технически обществашкеи, школай родительски комитеташка а физкультуран спортеи общественни совете а. Къахьегама гIулакхаш шоаш дитадале а, хьинаре дакъа лоац цар хьалхагIа шоаш балха хиннача моттигерча а иштта бахача моттигерча а тайп-тайпарча общественни организацей балха юкъе.

Общественни гIулакхашта пенсионераш тIаувзар фуд? Пенсионера-москвича, хьалха спортивни тренер хиннача хетар укх тайпара да: «Яхьаш чакхйоахача хана кагирхошта юкъе ва со, тIаккха хьалхагIа санна дизза дакъа а лоацаш спортсмен се волаш санна хет сона. ХIаьта эттара кертердар — сона боваш дукха физкультурникаш ба, цудухьа чIоагIа хозахет уж бIаргабайча, царца нийсвелча: царна «дядя Костя» ва со, хьашт долча хана дагабовла а йиш йолаш. Вокхарна хетараш массаза а дувцараш да: «Сай авторитет [illegible]на», «кагирхошта юкъе хила дог доагIа са», «къаьна лархIац аз се», «вахарах ца хадар, сай готтача дувелга чу а венна ца валлар духьа», «болх ца булуча къоанех хила безам бац са», «визза саг хет сона сайх», и. кх. дI.

Цу тIа а, Iилмахошта-геронтологаша деча тешалагIа, хьинаре гIулакхаш леладаро къабенначa наьха денал хьаллоаттаду, могашал дикагIа хулийт. «пенсионни лазар» оалар кхетийтац. ТIаккха, къоанал алхха юкхе йиса ха йоаннкхаш йола замалархIа ягIац. Кицо ма яххара — «хIиравар вIаьха ваха веза, цхьабакъда, къаьна цхьанкхе а хила везац».

Владимир ШАПИРО,
философски Iилмай кандидат. (АПН).

Керда Редант яхача юрта вахача къаьна а къона а мел волча сага дика йоаз цигарча школера хьехархо Хадзиева Хадшат. БархI шу да цо юкхьанцарча классий хьехархо йолаш болх бу, хIаьта цун дешархой массаза а дешарах дика кхеташ хул. Де а довгIаш сий ду цун бераша а педагогически коллективо а.

СУРТА ТIА: хьехархо Хадзиева Хадшат.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Культура хоамаш

ЭСАМБАЕВ МАХЬМУДА ГАСТРОЛАШ

ХоалагIа бутт ба СССР халкъа артист Эсамбаев Махьмуд гастролашка вола. Вай мехка а доазол дехьарча а къамий цо деш долча халхарашка хьежаш хиннаб Казахстана, Рязански областа, кхычахьара эзараш - эзараш бола нах. Укх денешка Эсамбаев Махьмуди гастролаш дIайолалу город Ленинграде. Шийн тIехьара концерташ лун хургва Эсамбаев вай мехка столице — Москве.

ВЕЗАМЕ САЙРЕНАШ

Грознерча «Юбилейный» яхача кинотеатре болх беш я «Кино мастераш» яха киноклуб.

Укх денешка цу клубо йир шийн аргIанара заняти. Из хетаьар хана хьалха Iоажало вейцара къоаставьча артиста, поэта, илланархочов Высоцкий Владимира. Цунах лаьца «Гитара иша сетем лоха гIортдац вай» яха музыкально - литературни кинокомпозици язьбр ва кинооператор Куан Николай. Хоза а дика а оттаьче цу сценарепа М. Ю. Лермонтова цIерагIча республикански эрсий драматически театра актераша — Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артисташа Слуцкая Маис, Жирнов Николая дийцар Высоцке Владимира актера вахара наьнах, гитараца цун иллеш даьхар Назин Сергея. Из киносайре хоэьеш, товеш ир цига гойташ хинна Высоцке Владимир дакъа лоацаш хиннача фильмашкара киноотрывкаш.

Сайре чакхйоалаш гойтар Высоцке керттера роль ловзаеш дола «Пачхахьа Петра арапа саг йоалярах дола дувцар» яха широкоформатни бос бола фильм.

Киноклуба аргIанара заняти хургья цIи езача яздархочоа, кинодраматурга, кинорежиссера, актера Шукшина хетаь.

А. БЕК.

ГРОЗНЕРЧА ЭКРАНАШ ТIА

«ЧХЬОВКАШ»

Укх кIира Грозне а республика а кинотеатрий экранаш тIа арадоалаш дола «Чхьовкаш» яха керда фильм даьхкад Довженко Александра цIерагIча киностуде кинематографисташа цIьа «Литературни газета» тIа кепа теха аральнна хиннача журналистка Чайковская Ольгас яьььча «Ростова юхе хилар из» яхача судебни очеркох. Цунах киносценарий яьраш ба Фаталиев Рамизи Ершов Константини (из ва фильма режиссер а).

Цу тIа дувцар вахаре бокъонца хинна хIама да; шоашка геро а долаш, нах а боабеш сберкасса йовхар. Фильмо из зулам доашхе а, детектив да ала йиш йолаш дац из. ХIана аьлча, фильма автораша йоашараш шоай турпалий оамалаш хиларца. Уж шы воша ва Царех цаI бокъонца вола зуламхо ва. ШоллагIа вар — шийна хетар а шийна дича бакъахьа хетар а на деш, наха яхар деш вар. Цудухьа кино автораша тохкаш дар дац из зулам мишта даьд хар, цар уйла тIаьхьаш дар да: хIана, фу бахьан долаш хиннад из зулам.

ХIана ду ГрачовгIар вежараша Александра а Виктора а из зулам? Рузкъа дезаш, цув тIакхувш уж сутара хилар да из? Е де хIама доацаш саготала даьд цар из? Во оамалаш йола харц нах ба уж?.. Вайца цхьана бахаш, вай даьгIача школашка деша баьгIа, вай дийша киножкаш дийша. Цар а ма хиннадий да, нана, цIа, дезал. Иштта хиннача цу наха из зулам дар, вай уйла е эзаш хIама да.

Хетачох, цу социально-психологически драмо тIаоарьба наьха безам, къаьстта кагирхой бар, хIана аьлча, цу фильмо общества, закона хьалхашкара кагирхой бехктонхам айбеш хиларца. Из фильм иштта уйла лIташ ца хила а мегар, нагахьа санна шоай ролаш артисташа Филатов Леонида, Гаврилюк Ярослава, Шаповалов Витале сон дика ловза ца йоре. Иштта дика ловз ала торо я Петренко Алексей а. Iалаьмате дика йоашх цо судахочун роль...

«ЛОММА, АХ БИЯСА ЯЬННАЧА ХАНА»

Из цIи тиллай шоай кердача кинокартинах азербайджански кинематографисташа. Цу историко - приключенчески фильмо дувц азербайджански ЧК хьа мишта хиннай.

Азербайджана хьалхара чекисташ... Денал дола, майра нах. Iалаьмате чIоагIа шоай халкъ дезаш бола нах.

20-ча шерашка Баку интеж е нийчлуш хиннаб контрреволюционераш. Лоамашкарча юрташка большевикех лата шийн бандаш кийтъеш — Исрафил-Бек, хIаьта доазон гаьна йоалаш уллача Энзели яхача турецки городе къонача республикана тIагIорта кийчлуш — английски экспедиционни корпус. АнглигIанашта эшаш дар мехкдаьтта. Черчилла аьлла дешаш дар: «Нагахьа санна мехкдаьтта королева яле, хIаьта Баку цун трон я». Диверсеш, нах боабар, шантаж, кхы мел бола тийша болх бар юкъебалабаьр. Цу къовсаме гучалакхха дезаш дар — хургья е хургьац Советски Азербайджан.

Из шоай фильм, цун авторaша — режиссера Бабаев Арифа, сценаристаша Алиев Мамеда, Фаталиев Рамиза, Донец Анатоле хетаду Азербайджана Пачхаьалкхен Кхерамзлен Комитета 60 шу дизара.

Алиев, Гарбер, Ершов — уж я уж революцена духьала баь бIарт бохабаьча чекистий цIераш.

Уж ролаш ловзаеш ба бовзаш бола киноартисташ Мамедов Гасан, Романов Эрнест, Корольков Геннадий. Царел совгIа фильме дакъа лоацаш ба Балаев Расим, Будрайтис Юозас, Масюлис Альгимантас, кхыбараш.

«МАР-СЕСАГ ХИЛА ВАЙХ»

Белорусски кинематографисташа оттадаьча фильмо дувц шовзтъкъ-шовзтъкъа шу даьннача тIехьагIа шоайла беза а бенна мар-сесаг хиннача, бакъда, хIапзалца цхьаьлийначa шин сагах лаьца.

Фильма керттера ролаш ловзаеш ба Терехова Маргарита, Назаров Юрий.

Кинокартине екаш йола музыка язьбй композитора Эшпай Андрея.

В. КАВАЛЕВА.

СУРТА ТIА: «Чхьовкаш» яхача фильма тIара хьар.

Дикача нахах

ЛОРАХ ДОЛА ДОШ

Профессех дикагIвола лор хьоахавча Эгиев Ваха Арабовича цIи йоаккх Грознерча № 1 йолча горбольнице. Кардиологически отделене заведующе Эсенбаева Зоя Маметовнас дувц:

— Отделене кардиолог волаш Ваха Арабовича болх бу ер бархIлагIа шу да. Цу юкъа цун кхайкадаь баркалаш, тайпна Сийлен грамоташ дукхха я. Из дувзаденна да шийн болх дукхабезаш, халача лазарех по берзабаь унахой дукхха хиларал совгIа, кардиологически отделене общественни вахаре а но хьинаре дакъа лацарца.— Из ва политинформатор, спортивни секне кулгалхо.

Орджоникидзера мединститут чакхъяьккхачул тIехьагIа воагIа Ваха № 1 йолча Грознерча больнице болх бе. Юкхьанца из хул медицински сихала гIон больница лор, цул тIехьагIа шийн говзал лакхъе вода къона специалист Москверча клинически ординатуре.

Вай лакхе ма аллара, кхайкадаь баркалаш, денна совгIаташ дукха дале а. Вахийна доккхагIа дола совгIат да дарба хинна дIаводача саго оалаш дола дег тIара баркал.

А. АЗАМАТОВ.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

26 февраль

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 9.00. Болх беш я «Могашал» яха клуб. 10.00. Болх беш я «Школана долча гIо-новкъостала» яха кинолектори. Гойтаргьа «Чингис Айтматов» яха документальни «КIай кема» яха художественни фильмаш. 18.00 Лекцей зал. Болх беш да юхагойтача фильма кинотеатр. Хьокхартда «Цыганий ирал» яха художественни фильм. 19.00. Халхара зал. Болх беш я «ВIашагIкхетар» яха дискоклуб.

Химикий культура Дворец. 13.00. Болх беш я «Ориентир» яха берий клуб. Хургьа «Мел дола наькъаш дика да, хьахарна хьайна беза» яха утренник. 15.00. «Лира» яхача клуба заседани. «Сенах лаьца дувц чхараш тIа дийхкача урташа» яха беседа. 18.00. «Лораде бIаргаш» яха беседа. 19.00. Эстрадни иллеи музыкаи сайре.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 11.00. Н. К. Крупская яь 114 шу дизара хетаь «Н. К. Крупскаяи бераши» яха утренник. 13.00. «ДегIаекача социализма хьалера советски профсоюзаш» яхача книжкай выставка юкхера беседа. 14.00. Машинаькъахой революце, тIема, къахьегама сийлен халкъа музеера экскурси.

27 февраль

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 11.00. Кинотеатр. Болх беш я «Фьалгийн приключенеийи Дунеи тIа» яха киноклуб. Гойтаргда «Сийна ранеи йола йийг» яха художественни фильм. 13.00. Читальни зал. «Парте гIулакхаш — халкъа гIулакхаш» яхача книжкай выставка юкхера беседа. 16.30. Болх беш я культура халкъа университет. Музыкальни факультет. «Халкъа фольклори вай ханара эстрадни искусствои» яха заняти. 18.00. Лекцей зал. Болх беш да юхагойтача фильма кинотеатр. Гойтаргда «Юстара дагIа цIа» яха художественни фильм. 19.00. Халхара зал. Болх беш я «ВIашагIкхетар» яха дискоклуб.

Химикий культура Дворец. 10.00 «КIай ладья» яха шахматех йола турнир. 11.00. Викторинаш, ловзаргаш, массовкаш. 12.00. Волейболах ловзара яхьаш. 17.00. БIухой болча дIабаха, царна [illegible] гойташ дола концерт. 18.00. Социалистически яхье котбаьннарашта хетадаь дола «Тха кIира» яха радиожурнал. 19.00. Эстрадни иллеи музыкаи сайре.

ПОДКУРСАШКА ДЕША ЛОВЧАР ТЕРКАМГА!

Грознени учета механизаце техникумо дIакхайкаду подготовительни курсашка деша техникуме нах дIайийбеш хилар.

Занятеш хургья 1983 шера 1 апреле денз 30 июне кхаччалца.

Подготовительни курсашка занятеш хургья деша оттача хана дIалелача экзаменаш программагIа эрсий мотт, литература, математика Iомадеш.

Подготовительни курсашка деша воагIачо хьачудала деза документаш:

— заявлени,

— дешара хьакъехьара документ е школера справка,

— подкурсашка дешарах доагIа ахча дIаденна квитанци.

Ахча дIадала йиш я моллагIча почтови отделене Госбанка республикански контора № 14107 йолча расчетни счете. ДIадала деза ахча — 9 соми 50 кепиги.

Документаш хьачуйийду хIара денна (шоаттеи кIирандии доацаш) 13 сахьат даьлча дена 18 сахьат даллаца, № 209 йолча цIагIа.

Тха адрес: город Грозный, Кирова проспект, 8.

Ца кхетар хатта йиш я телефонашца: 3-58-33, 3-54-74, 3-50-90.

Техникума дирекци.

ТЕЛЕВИДЕНИ

26 ФЕВРАЛЬ

II ПРОГРАММА

13.05 — «Телехьажархочо хаттар ду, критика ю, хьехам ду...».
13.35 — «Радуга». Телевизионни журнал.
14.20 — Л. Яхьяев. «Iаьржа кIема». Х. Нурадилова цIерагIа республикански драматически театра спектакль (нохчий меттала).
16.00 — «Кхоана бIьстан хьалхара ди да».
16.20 — Грозный йола фотозарисовка.
16.35 — «Халкъа депутатий Советашка».
16.55 — Фильм-реклама.
16.50 — «ХIара къьахта — лакха теркама» (нохчий меттала).
17.20 — Киножурнал.
17.50 — «Питилетка цхьайттаагIа, шу кхоалагIа».
18.00 — «Агропромышленни комплекс: йоаккхонаш проблемаш» (нохчий меттала).
18.25 — «Нохч-ГIалгIайче гIалаш».

II ПРОГРАММА

15.45 — «Атеистически темех» (гIалгIай меттала).

РАДИО

26 ФЕВРАЛЬ

I ПРОГРАММА

6.40 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
6.41 — «Югара валар». Хаоттамах бола хоам (нохчий меттала).
6.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
6.25 — «Сердало» газета обзор.
6.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
6.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
6.38 — Хоамаш.
10.15 — «Халкъа тIаьхьнам бола беш ба» (нохчий меттала).
10.35 — Музыкальни антракт (нохчий меттала).
11.00 — «Къонах» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
11.30 — «Сатирически тааргIа» (эрсий меттала).
12.30 — «XX-ча бIаьшерен ритмаш» яхача циклара передача (эрсий меттала).
15.15 — «Дисциплина нравственни категори я». Микрофона хьалхашка ва назарко М. Мусаев (эрсий меттала).
15.35 — «Вежарий республикий хаьлаш хиннаьхенийн хьоачиде» (эрсий меттала).
15.50 — Реклама.
16.00 — «Кавказа гIерснаш» яха радиожурнал (эрсий меттала).
17.15 — «Халкъа таланташ». Художественни самодеятельноста дакъалацархой выступлени (нохчий меттала).

II ПРОГРАММА

18.00 — А. Россини. «Золушка». Опера монтаж.
19.01 — «Аьлий Сурао» яха новелла (нохчий меттала).
19.37 — «Илли» ансамбла концерт.
20.00 — «Самьераме минуташ». Передача (нохчий меттала).
20.19 — Художественни самодеятельноста дакъалацархой выступлени.
20.54 — Н. Реминский. ГIалгIай халкъа темагIа йола увертюра.

вахаре! «Дисциплина чIоагIъе, къахьегамо кхуй хар дукхагIа хилийта» (эрсий меттала).
11.35 — КIирандеи музыкальни программа (эрсий меттала).
14.00 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
16.30 — «Къона тIехье» яха радиовыпуск (нохчий меттала).
17.00 — «Иллеца дотагIа доагIарна» яха концерт (нохчий меттала).

II ПРОГРАММА

14.00 — А. Шнейдер. «Iалача художник кхену». Музыкально-литературни композици.
15.00 — Инструментальни музыка.
19.50 — «Самьерамеча тааргIа тIар» (гIалгIай меттала).
19.32 — А. Шахбулатова иллеш.
20.12 — З. Черенхбиев. Кавказски халкъа темагIа йола фантази.

27 ФЕВРАЛЬ

I ПРОГРАММА

6.40 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
6.45 — «Спсекш дIаоча хай тофенци». Беседа. Хаоттамах бола хоам (гIалгIай меттала).
6.15 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.18 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.21 — «Лора хьеламаш» (эрсий меттала).
8.31 — Iуйранара концерт (нохчий меттала).
9.15 — «Дисциплина чIоагIъе, къахьегамах кхоачуш дар дукхагIа хилийта». «Промавтоматика» Iелман - производственни объединене заводера передача (гIалгIай меттала).
9.50 — Музыка (нохчий меттала).
9.45 — «Советски сага йоакхо ир — парта эггара лоархIамегIа бола некъ». Беседа (нохчий меттала).
10.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
10.01 — Микрофона хьалхашка я Нохч - ГIалгIай радиои телевидени инструментальни ансамбла солисташ (гIалгIай меттала).
10.25 — «Аслан». Дувцар (нохчий меттала).
10.40 — «Халкъа тIахьамам бола беш ба» (гIалгIай меттала).
13.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).
10.31 — «Кагирхой вахар» яха радиовыпуск (нохчий меттала).

II ПРОГРАММА

18.00 — Л. Устинов. «Воашал бовца нах». Радиоспектакль.
18.10 — У. Димаева дIалоехаш йола лирически ашараш.
18.32 — «Атта ухьача ираз бовна чаниллова». Х. Осмиева дувцар (гIалгIай меттала).
20.10 — Дахаси ха тIа латтачарех дола иллеш.
20.36 — А. Эдисултанов. Нохч-гIалгIай темех йола фантази.

27 ФЕВРАЛЬ

I ПРОГРАММА

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.25 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
7.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
7.38 — Музыкальни антракт. Хаоттамах бола хоам (нохчий меттала).
8.25 — «Шоана хоза хета иллераш» (эрсий меттала).
11.20 — КПСС ЦК ноябрьски (1982 шера) Пленума решенеш —

ФЕ ХИЛА

Наькъашка эггара доккхагIа дола зуламаш хул корта бохабу малар а менна транспортни средствашт лехкаш бола нах бахьан долаш. Наькъашка лелара правилаш тIа из белгалдаьккха доллаше а цун уйла ца еш ба цхьабола водителаш.

Шера кхо эзар гIерта саг гучавоаккх ГАЙ белхлоша корта бохабу малар менна волаш машина ко а лаьца лелаш, царгара водительски боккъонаш дIайоах тайп-тайпара ханаш а уттаеш.

Иштта шоашта зе хуллаше а цхьабола водителаш маларцара безам дIа ца боалаш ба, хIаьта водительски праваш дIаяьха ца Iеш шоай балхах а бовл уж, нагахьа санна профессионалаш уж бале.

Бийсана ха яхача хана дукхха малар менна а воаш Шелковски районерча Нобй яхача юрта йисте гIолла мотоциклаца водаш из чIоагIа сихъяь хиннай Червленная яхача станицерча № 11-йолча школе,- интернате болх беш волча Дкумангельдиев Саида. КIеззига наькъо гола тоххача моттиге мотоцикл бе чIоагIъе ца а могаш наькъа йистерча сангар чу кхессай цо, из кIалтIа иккхай. ЧIоагIа лоза а ваь больнице вихьав из, хIаьта кхы хьа ца кхеташ веннав. Наькъашка доккха зулам хиннад Советски районе. ЗИЛ-130 яхача «Сельхозавтотранса» ГАПТ-а мухь кхухьача автомашина водитель С. В. Акиев вахийта хиннав гIулакха 15-ча шурий совхозе, бахьда ца цига на а водаш лаккха дош машка уллача Ведучи яхача юрта къахчав. Лакхача мухалегIа чувоагIаш машина къовла ца а могаш бердагIа чувахав из. Машина кIалтIа лехкаш чуйоача хана водители йуща кхина шин пассажири гIера чулийгаб. Цхьа пассажир шига лозаварах веннав, вож пассажири водители чIоагIа лоза а баь больнице бихьаб.

ДIадахача кIирагIа (17—24 февралe) республика наькъашка 32 аварии хиннай, 2 саг веннав, 17 сага чевнаш хиннай.

НГIАССР МВД ГАИ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Хоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи морхаш а йолаш, йоачан а йолаш. Iуйрийна цхьайолча моттигашка дохк а доалаш, малхбоалехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 0—5, Грозне 1—3 градус йIохкал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанеи ломмеи морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лаьгIо лоа а делхаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана —4, —9, дийнахьа —4, +1 градус йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта бохама — 2-47-84; культура — 2-64-75; писмой — 2-56-87; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-56-87; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттеи деношка

СФ05078. «Грозненский рабочий» издательства типографа, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1041.